ԵՐԵՍՈՒՆ ԵՒ ՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 3335
ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 11 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1882
Ն. Տ. 23 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1882

ՄԱՍԻՍ

ԼՐԱԳԻՐ

30 ՓԱՐԱՅ

ՀԱՆԱՊԱԶՕՐԵԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

30 ՓԱՐԱՅ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին	Կ. Պոլսոյ համար	10	մէճիտ
»	» Գաւառաց	» 12	»
Վեցամսեայ	» Կ. Պոլսոյ	» 5 1/2	»
»	» Գաւառաց	» 6 1/2	»

Օտար Թղթատարով զրկուած 2 1/2 լիրա

Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղրշ. երկու անգամի համար 2 ղրշ է. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կը լինի.

ՊԱՅՄԱՆՔ

Դուրս ձգուած լրագրաց ճամբու ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ եւ իցէ գրութիւն խմբագիր—Տնօրէնին պէտք ուղղուի․ Կ. Պոլիս Պահճէ—Գափու Ճէլալ Պէյ խան Թիւ 31 Մասիսի գրասենեակը։

Ճամբու ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։

Ձգուած նամակ, յօդուած, եւայլն ետ չեն տրուիր։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Խառն. — Ազգային լուրեր. — Ընկերվարականութիւն (Սօսիալէզմ) ի Ֆրանսա (Շար. եւ վերջ). — Թղթակցութիւն (Պուքրէշ). — Ռուսաստան. — Աւետարական. — Թերթօն Մասիսի. — Տնտեսական զարգացում Հայոց։

Կ. ՊՈԼԻՍ 11 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Այսօր լրագրոյս մինչեւ մամուլը դրուած ժամը քաղաքական կամ ելմտական հեռագիր չէ եկած։

Կայսերական հրամանաւ՝ Վանայ կուսակալութեան մէջ Շատախի գաւառակին գայմագամ Բէքիր պէյ Կավաշի գաւառակին գայմագամ անուանուեցաւ.

Հասան Հիլմի էֆէնտի Շատախի գաւառակին գայմագամ անուանուեցաւ.

Հէքեարիի կուսակալութեան մէջ Խապան Ալպաքի գաւառակին նախորդ գայմագամ Ռիւսթէմ էֆէնտի Ճուլամերկի գաւառակին գայմագամ անուանուեցաւ։

Երկուշաբթի իրիկուն բարձր. նախարարապետ Սայիտ փաշա, արտաքին գործոց նախարար Սայիտ փաշա, ելմտական գործոց նախարար Միհիր փաշա եւ հանրօգուտ շինութեան նախարար Հասան Ֆէհմի փաշա կայսերական պալատն երթալով ի խորհուրդ գումարեցան եւ Բուլկէրիի երկաթուղեաց գիծերն Եւրոպական երկաթուղեաց գիծերուն հետ միացնելու խնդրոյն վրայ խորհրդակցեցան։

Մինչդեռ Նախարարաց խորհուրդն երէկ Բ. Դրան ի նիստ գումարեալ էր, վեհ. Սուլթանն իւր Թիկնապահներէն մին ղրկելով դատական գործոց նախարար Ճէվտէթ փաշան կայսերական պալատը կոչեց։

Մայրաքաղաքիս դեսպանատանց Թարգմաններն երէկ Բ. Դուռն երթալով ի խորհուրդ գումարեցան եւ բաժանմի տրոց խնդրոյն վրայ երկարօրէն խորհրդակցեցան արտաքին գործոց նախարարի խորհրդական Ցատեան Յարութիւն էֆէնտիի հետ։

Տէրսիմի ուսմ. զօրաց հրամանատար Ֆէրիք Ֆազըլ փաշա մայրաքաղաքս եկաւ հրաժեշտով։

Գերմանիոյ Ուիլհէլմ կայսեր քեռորդի Մէքլէնպուրկի դուքսն երէկ պալատական կառօք եւ Թիկնապահ Ահմէտ պէյի հետ Տոլմապահճէի կայսերական պալատն երթալով բոլոր շէնքն աչքէ անցուց եւ յետոյ Պէյլէրպէյիի կայսերական պալատը գնաց, ուր մեծարանքներ եղան իրեն։

Իսթէրն Էքսբրէս կ'ըսէ թէ Ափրիկեան Տրիպոլիս Մուրզուքի գաւառին սեւամորթ ժողովրդեան մէջ մեծ յուզում կը տիրէ տեղւոյն կառավարչին արարքներուն պատճառաւ։ Տեղւոյն շէյխերն ու երեւելիները ներքին գործոց նախարարին տեղեկագիր մը ղրկած են, որով կը խնդրեն որ իրենց գանգատները նկատողութեան առնուին։ Յիշեալ թերթը կը յարէ թէ նոյն տեղէն գրուած մասնաւոր նամակներ եւս այս յուզումը կը յիշեն, բայց մանրամասնութիւններ չեն տար։ Կ'ըսուի թէ Բ. Դուռը կառավարչին իր պաշտօնին վրայ պահելու միտքը ունի, որ ներքին գործոց նախարարին բոլոր վստահութիւնը կը վայելէ։

Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան մէջ մտածուելիք բարենորոգումներն որոշելու պաշտօն ունեցող յանձնախումբն իւր տեղեկագիրն աւարտելով նախարարաց խորհուրդին ներկայեց։

Տեղեկագիրն՝ երկրին արուեստներուն անկեալ վիճակն եւ անոր երեւան յառաջ եկած նիւթական վնասներն ի վեր հանելով, կը պնդէ որ արուեստից յառաջդիմութեան ուժ տրուի, որպէս զի երկրին նիւթական շահերը զարգանան, եւ խորհուրդ կուտայ կայսերական կառավարութեան որ պատօրէն ամեն դիւրութիւն ընծայէ այն ձեռնարկներուն, որք ազգային ճարտարութիւնը զարգացնելու կը միտին։ Հանրօգուտ ձեռնարկները դիւրացնելու լաւագոյն միջոցն է առանձնաշնորհումները տալ պատուաւոր անձանց, օտարազգի լինին թէ բնիկ։ Տեղեկագիրն ընդարձակօրէն կը խօսի այն մեծամեծ օգուտներուն վրայ, զորս կայսերական կառավարութիւնը պիտի քաղէ օտարաց դրամագլուխներէն, որոց անմիջական արդիւնքը կը լինի ժողովրդեան բարօրութիւնը՝ գործ բանալով այն հազարաւոր գործաւորաց, որք այս միջոցիս անգործութեան մէջ կը գտնուին։

Աւստրիական դեսպանատան խորհրդական Պ. Վէպըրնա գործակատարի պաշտօն պիտի վարէ ի բացակայութեան Պ. Քալիչէի։

Վառնայէն եւ Գամուրի Նաւահանգիստներէն եկող շոգենաւուց գրեթէ ամենքն ալ խոյամ գաղթականներ կը բերեն մայրաքաղաքս։

Ղալաթիոյ ոստիկանութիւնն իմանալով որ Բանայոթի անուն Հելլենական հպատակ մը, որ Ֆերմէլանճիլար փողոցին մէջ խանութպանութիւն կ'ընէր, խումբ մը գողերու գողօնամթաքոյց եղած էր, նախընթաց օրն Հելլենական հիւպատոսարանէն թարգման մ'առնելով խանութը կոխեց եւ արդարեւ գողցուած բազում նիւթեր գտաւ, որոց մէջ կը տեսնուէին ամեն տեսակ զէնքեր, Պարսկաստանի գորգեր եւ տեսակ տեսակ կերպասներ։

Անցեալները ծանուցինք թէ ոստիկանութիւնը Պալաթի մէջ Տիմիթրի անուն անձի մը խանութը կոխելով բազում նաւային գործիքներ գտած եւ խանութպանն ալ ձերբակալած էր իբրեւ գողօնամթաքոյց։ Տիմիթրիի տուած տեղեկութեանց վրայ ոստիկանութիւնը նախընթաց օրն յաջողեցաւ բռնել գողերն, որք մեծ մասամբ նաւավարներ են։

Իսլամական Նոր տարւոյն առթիւ Խտիվը շնորհաւորութեան հեռագիր մ'ուղղեց վեհ. Սուլթանին։

Ն. Կ. Վեհափառութիւնն ալ կայսերական պալատան քարտուղար Գեամիլ պէյի միջոցաւ, որ այս միջոցիս Գահիրէ կը գտնուի, շնորհաւորական փոխադարձ հեռագիր մը ղրկեց Թէվֆիք փաշայի։

Դատարանաց կազմութեան վերաբերեալ օրինաց համեմատ՝ գաւառաց մէջ նախագահ եւ վերաքննիչ ատեաններու դատաւորք ընտրական օրինօք կ'անուանուին։ Սակայն այս ընտրութեանց մէջ միշտ ձեռնհաս եւ ուղղամիտ մարդիկ չեն որ կ'ընտրուին եւ դատաւորական պաշտօն վարելու անարժան մարդիկ ինքզինքնին դատաւոր ընտրել տալու կը յաջողին յաճախ։

Նախարարապետ Բարձր. Սայիտ փաշա այս մասին դատական գործոց նախարար Ճէվտէթ փաշայի դիտողութիւններ ըրած լինելով, Ճէվտէթ փաշա գաւառական իշխանութեանց շրջաբերական մ'ուղղեց որով դատաւորաց ընտրութեան վերաբերեալ օրէնքին խախտ գործադրութիւնը կը պահանջէ, եւ միանգամայն հրաման կ'ընէ որ այսուհետեւ լինելիք ընտրութեանց պաշտօնական տեղեկագրերը դատական գործոց նախարարութեան ղրկուին։

Պանտրմայի գաւառակին Ալուֆէր անուն թրքաբնակ գիւղին վրայ անցեալ շաբթու աւազակախումբ մը յարձակեցաւ այն պահուն, յորում ժողովուրդը մզկիթը կը գտնուէր, եւ քանի մը հոգի վիրաւորելէ ու մէկ հոգի սպաննելէ յետոյ տուները կողոպտեց։ Պանտրմայի գայմագամ Նեճիպ պէյ իրողութիւնն իմանալով անմիջապէս ոստիկանաց հետ աւազակները փնտռելու ելաւ, եւ յաջողեցաւ բռնել։

Թէրճէմանի Հագիգաթ կը ծանուցանէ թէ Էյուպի կողմերը արածուող խոզանց եւ արջառոց մէջ ծաղկի հիւանդութիւն ծագած է։

Մայրաքաղաքիս Աւստրիական դեսպան Պարոն Քալիչէի Վիէննա ըրած ուղեւորութիւնն այլ եւ այլ մեկնութեանց տեղի տրուած է։ Ոմանք կ'ըսեն թէ Բուլկէրիի երկաթուղեաց գիծերն Եւրոպական գիծերուն հետ միացնելու խնդիրն եղած է այս անակնկալ ուղեւորութեան պատճառը։ Ոմանք ալ կ'ըսեն թէ Գարատաղի սահմանագծին խնդրոյն վրայ նոր հրահանգներ առնելու համար է որ Պ. Քալիչէ Վիէննա գնաց։ Իսկ այսօր Վագըթ իւր ստոյգ տեղեկութեանց յենլով կը հաւաստէ թէ Պ. Քալիչէի ուղեւորութիւնն երկու շարժառիթ ունեցած է. մին երկու տարիէ ի վեր իւր հայրենիքը գնացած չլինելն. երկրորդ՝ Աւստրիոյ արտաքին գործոց նախարարին հետ տեսակցելու բաղձանքն, որովհետեւ մեծ տէրութեանց քով գտնուող Աւստրիական դեսպանք հետզհետէ Վիէննա երթալով տեսակցեցան արտաքին գործոց նախարար Քալնոքի կոմսին հետ, մինչ Պ. Քալիչէ այս պատեհութիւնն չէր ունեցած։

Սակայն եւ այնպէս, կը յարէ Վագըթ, Գարատաղի խնդրոյն պատճառաւ կը կարծուի թէ մեծ դժուարութիւն պիտի ծագի Աւստրիոյ եւ Ռուսիոյ միջեւ եւ մինչեւ իսկ գործնական կերպարանք պիտի առնու։

Երէկ երեկոյ հեռագիր մը շատ կարեւոր լուր մը բերաւ մեզ։ Ֆրանսայի երեսփոխանական ժողովը վաւերացուցեր է Քոնկոյի Ափրիկեան երկրին Թագաւորին հետ Ֆրանսայի պատուիրակ Պ. Պրազայի կնքած դաշնագիրն, որ յիշեալ երկրին մէկ կարեւոր մասին վրայ Ֆրանսայի վեհապետութիւնը կը հաստատէ։ Ֆրանսացիք այսպէս գաղթականութեան ընդարձակ, ջրարբի եւ բերրի երկիր մը կ'ստանան, եւ Անգլիա, Թայմսին երէկ հեռագրուած մէկ խօսքէն դատելով, կը հաւնի Ֆրանսական տիրապետութեան այն ընդարձակման։ Այս խնդիր հետաքրքրաշարժ կողմեր ունի, եւ մեր վաղուան թիւով քաղաքական առանձին յօդուածի մը նիւթը պիտի լինի։

Փարիզէն կը ծանուցանեն թէ Թագաւորական կուսակցութեան կարեւոր անդամներէն ոմանք ի մօտոյ Ֆրոստորֆ երթալով՝ Շամպօռի դքէն պիտի խնդրեն որ իւր հիմնագրին գլխաւոր յօդուածներն յայտարարութեամբ մը կամ նամակաւ ծանուցանէ որպէս զի երկիրը յստակապէս եւ վերջնականապէս գիտնայ թէ ի՛նչ պայմաններով միապետութիւնը պիտի կրնայ վերահաստատուիլ։

Աղեքսանդրիայէն կը գրեն թէ Եգիպտոսի ոստիկանութեան մէջ մտնող Զուիցերիացիք՝ Եգիպտական կլիմային ջերմութեան պատճառաւ զանազան հիւանդութեանց ենթակայ կը լինին։

Ցունական լրագիրք կը ծանուցանեն թէ Պ. Սթէֆ. Զաֆիրօբուլոյ եւ Պ. Լէոնիտաս Արճէնթի 65,000 ֆրանքի գումար մը գրած են Ֆէների Ուսումնասիրաց կեդրոնական ընկերութեան տրամադրութեան ներքեւ։ Այդ գումարին տոկոսներովը Մակեդոնիոյ երկու Ցունական վարժարանաց ծախքերը պիտի հոգացուին։

Խօսք կը տրուի մեզ թէ Բէրա բնակեալ հայազգի փերեզակ մը, որ սովորաբար Վօսփորի գիւղերը կը յաճախէր, երկու շաբաթէ ի վեր անյայտ եղած է։

Պուքրէշ հրատարակեալ Ցունական Սիլլօգոս լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Տօպրուճայի կառավարչին պաշտօնանկութեան վրայ՝ երկրին իսլամ բնակիչք դադրած են Թուրքիա գաղթելէ։

Լորտ Տըֆըրին Խտիվին տուած մէկ այցելութեան միջոցին յայտարարեր է թէ իւր աջակցութիւնը կը բերէր Եգիպտական կառավարութեան եւ թէ Անգլիա ուրիշ նպատակ չունի բայց միայն իւր շահուց ապահովութիւնն, որ է այնպիսի կարգադրութիւն մ'ընել, որ կարենայ Սուէզի ջրանցքին ապահովութիւնն երաշխաւորել։

Տըպլինէն կը ծանուցանեն թէ ոստիկանութիւնը Լորտ Ֆ. Քէվընտիշի եւ Պ. Պուրքի սպանութեան նկատմամբ յոյժ կարեւոր տեղեկութիւններ ստացած է, որոց շնորհիւ կը կարծուի թէ բազում ձերբակալութիւնք պիտի լինին։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Քաղաքական ժողովն երէկ իւր երկրորդ նիստն ըրաւ ի ներկայութեան 11 անդամոց։ Բացակայ 3 անդամք էին Խտըրեան, Հազարեան եւ Խօրասանճեան էֆէնտիք։

Ազգային Երեսփոխանական Ժողովոյ Բ. Ատենապետ Տօքթօր Թիրաքեան էֆէնտի ներկայանալով, յանուն Երեսփոխանութեան շնորհաւորեց Քաղաքական Ժողովոյն պաշտօնն։ Ատենապետ Մաքսուտեան Սիմոն պէյ շնորհակալութիւն յայտնեց Ազգային Երեսփոխանութեան վստահութեանն համար։

Ապա տեսուչ խորհուրդները կազմուեցան երեքական անդամէ, սապէս,

Ուսումնական խորհրդոյ անդամ ընտրուեցան Պէրպէրեան Ռէթէոս, Գուրգէնեան Յակոբ եւ Պառնասեան Պօղոս էֆէնտիք։ Տնտեսական խորհրդոյ անդամ ընտրուեցան [illegible] Ղազար, Մանուկեան Համբարձում եւ Սվաճեան Կարապետ էֆէնտիք։ Վանօրէից խորհրդոյ անդամ ընտրուեցան Մկրեան Տ. Յովհաննէս Աւագ քահանայ, Ղազարոսեան Քրիստոսատուր եւ Լեքէրճեան Տէլէմաք էֆէնտիք։ Դատաստանական խորհրդոյ կազմութիւնը բնականաբար յետաձգեցաւ մինչեւ որ կրօնական ժողովը կազմակերպուելով, Խառն ժողով գումարուի։

Գաւառական քանի մը առաջնորդութեանց մասին Քաղաքական ժողովոյ Նախաքննիչ մասնախմբին տըւած որոշումները վաւերացան։

Նկատելով որ Կ. Պոլսոյ թաղերուն մեծագոյն մասն առժամեայ Թաղ. խորհուրդներով կը կառավարուին, որոշուեցաւ շրջաբերական մը յղել մայրաքաղաքիս Թաղերուն, որպէս զի իրենց Թաղական խորհուրդներն ընտրեն։

Որոշուեցաւ նաեւ շրջաբերական մը ղրկել առ Գաւառական վարչութիւնս եւ Առաջնորդս, հրահանգներ տալով իրենց պաշտօնին պարտականութեանց վրայ եւ Ազգային Կեդրոնական վարչութեան հայեացքը ներկայացնելով ազգային գործոց մատակարարութեան մասին։ Կը յուսանք ի մօտոյ հրատարակել սոյն Շրջաբերականը։

Գարակէօմրիւկի Թաղ. խորհրդին ապօրէն արարքն ալ, որոց վրայ տեղեկութիւն տուած էինք անցեալ օր, նկատողութեան առնուեցան, նախ ի ներկայութեան յիշեալ Թաղ. խորհրդին եւ ապա առանձին խորհրդակցութեամբ։

Քաղաքական ժողովը նկատեց նաեւ թէ Կիլիկիոյ Թեմերէն քանի մը տեղերէ Առաջնորդական տեղապահի խնդիրներ մատուցուած են Ազգային Վարչութեան, եւ որոշեց յառաջիկայ նստին որոշում մը տալ այս մասին։

Քաղաքական ժողովոյ Նախաքննիչ մասնախումբն յառաջիկայ շաբաթ օր ժամ 7ին պիտի գումարի Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ։

Քաղաքական ժողովն անցեալ շաբթու [illegible] գրած էր առ Բ. Դուռն՝ Պատրիարքական Տեղապահին ընտրութեան հրաման խնդրելով։ Խնդիրը Բ. Դրանէն կայսերական պալատը ներկայացուած լինելով, այսօր կամ վաղը կայսերական հրամանագրին կ'սպասուի։

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Կրօնական ժողովն երէկ դժբաղդաբար չկրցաւ գումարուիլ, որովհետեւ 7 անդամք միայն ներկայ էին։ Հրաժարագիր ղրկած էին մնացեալ 7 անդամք, որք են. Գրիգոր եպիսկոպոս Մինթանճեան, Յակոբ վարդապետ Աշըտ, Արիստակէս քահանայ Գալֆայեան, Թադէոս քահանայ Սիմէոնեան, Յովհաննէս քահանայ Շահպազեան, Մարուքէ քահանայ, եւ Թադէոս քահանայ Գաբրիէլեան։

Բայց այս հրաժարագրեր վերջնական չհամարուելով, որոշուած է կրօնական ժողովը վերստին ի նիստ հրաւիրել յառաջիկայ ուրբաթ աւուր համար։ Կը սիրենք յուսալ թէ կրօնական ժողովոյ սոյն հրաժարեալ անդամոց գո՛նէ մէկ մասին քով բաւական ազգասիրութիւն պիտի գտնուի իրենց հրաժարմամբ չյետաձգելու ազգային անիշխանութեան վերջնական բարձումը։ Կրօնական ժողովն եթէ պարզ մեծամասնութիւն մ'իսկ գտնէ, կարող կը լինի իւր Դիւանը կազմելու, Դատաստանական խորհրդոյ ընտրութեան մասնակցելու եւ Պատրիարքական Տեղապահի ընտրութիւնը կատարելու Քաղաքական ժողովոյն հետ։

ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ ԺՈՂՈՎ

Համագումար ժողովոյ բողոքախառն որոշմնագիրն ուղղուած է ո՛չ թէ առ Ազգ. Վարչութիւնն, այլ առ Երեսփոխանական ժողովն։

Այս բողոք քուէարկուած է 15 կամ 16 շնորհազարդ (*) եկեղեցականաց կողմէ (*), մինչդեռ Համագումար ժողովը կը բաղկանայ ոչ նուազ քան 69 եկեղեցականներէ, որք ներկայ են ի մայրաքաղաքիս։

Ազգ. Երեսփոխանական ժողովոյ դէմ ապստամբող այդ 15 կամ 16 եկեղեցականաց գլուխը կը գտնուին Իզմիրլեան Մատթէոս, Ալէաճեան Գրիգորիս եւ Եզնիկ Ապահունի եպիսկոպոսունք, եւ Պարտիզակցի Վահան վարդապետ։ Այս վերջին երեքն հանրածանօթ են իրենց "դաւադրութեամբ", եւ անոնց դժգոհութեան պատճառը դիւրաւ կ'ըմբռնենք, քանի որ Երեսփոխանական ժողովոյ վերջին նստին մէջ իրենց համար աննպաստ որոշումներ տրուած էին։

Գալով առաջնոյն, այն է Իզմիրլեան Մատթէոս եպիսկոպոսին, կը ցաւինք որ սխալած ենք յուսալով որ ինք աւելի լրջմտութիւն եւ ազգասիրութիւն պիտի ցոյց տար ներկայ պարագայից մէջ. որովհետեւ Իզմիրլեան Սրբազան, իբրեւ Երեսփոխան, ներկայ էր Ազգ. ժողովոյ վերջին նստին, եւ երբ չորս Առաջնորդաց անուններն Համագումարի ցանկէն դուրս հանել որոշուեցաւ, ինք ո՛չ միայն չբողոքեց, այլ եւ այդ որոշման համեմատ կատարուած ընտրութեան մասնակցեցաւ։ Ասով, հաւանութիւն տուած եղաւ Երեսփոխանութեան այդ որոշման, եւ մեք մասնաւորապէս ալ գիտենք եւ կարող ենք ապացուցանել թէ Իզմիրլեան Սրբազան ընդունած էր Երեսփոխանութեան սոյն որոշումն։ Արդ, ի՞նչ կը նշանակէ երբ այժմ Համագումար ժողովոյ անուղղայ անդամոց ոմանց գլուխը կ'անցնի մի եւ նոյն որոշման դէմ բողոքելու համար։ Զայս հակասութիւն այլապէս չենք կրնար բացատրել բայց եթէ եզրակացնելով թէ Իզմիրլեան Սրբազան կը յուսար կրօնական ժողովոյ անդամ ընտրուիլ, եւ որովհետեւ քուէարկութեան արդիւնքն իրեն աննպաստ եղաւ, կ'ուզէ վրէժ լուծել դժգոհ եկեղեցականաց հետ միաբանելով։ Իզմիրլեան Սրբազան գիտէ թէ մեք անձնապէս կը փափաքէինք որ ինք կրօնական ժողովոյ անդամ ընտրուէր. բայց երբ չընտրուիր, միթէ ադով Երեսփոխանական ժողովոյ մէկ որոշումն իւր վաւերականութիւնը կը կորսնցնէ՞։ Իզմիրլեան Սրբազանի նման Ազգին օգուտն ու վնասը զանազանել գիտցող բարձրաստիճան եկեղեցականի մը կողմէ այսպիսի ընթացք մը արդարեւ զարմանալի եւ պախարակելի է։

Ազգ. Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան ամենէն գործօն անդամներէն մին, Ֆէնէրճեան Տ. Յովակիմ, Պարսկաստան երթալու առթիւ Հոգաբարձութեան անդամակցութենէ հրաժարած լինելով, կը լսենք թէ կիւրակի օր վերջին այցելութիւն մ'ըրեր է Հիւանդանոցին, եւ Որբանոցի աշակերտք շնորհակալութեան ուղերձ մը մատուցեր են իրեն։

Պէրլինի [illegible] շաբաթաթերթն, իւր Նոյեմբեր 10ի տասներորդ թուոյն 298րդ էջին մէջ, թարգմանելով ամբողջապէս կը հրատարակէ լրագրոյս Վանայ Նորագոյն Թղթակցութիւններէն մին, Շէյխ Ըուպէյտուլլահի խնդրոյն նկատմամբ։ Մայրաքաղաքիս Իսթէրն Էքսբրէս Անգլիական թերթն ալ յիշեալ կարեւոր թղթակցութեանց գրեթէ ամեն մէկէն աւելի կամ նուազ քաղուածներ կ'ընէ։

(*)․— Ներկայութեան տումարն ստորագրած են միայն 20 եկեղեցականք, որոցմէ մի քանին ժողովոյ նստին չէին սպասած։

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ([illegible]) Ի ՖՐԱՆՍԱ

(Շար. եւ վերջ.)

Սէն-Սիմոնի աշակերտք քննեցին ընկերական հարցն, իւրաքանչիւրն անոր մի կողմը միայն։ Նկատել զայն բարձրէն, շրջել անոր վրայ մի ընդհանուր ակնարկ, ահա այս վերապահուած էր Բրուտոնի։ Բրուտոն, ինքն աղքատ և զաւակ աղքատի, իւր Թշուառութեան ընկերաց խնդիրը այնպիսի զօրաւոր մտքով իմաստասիրեց, որ հրապարակութեան [illegible] մի քանի գրուածներէն յետոյ, ընկերական հարցն այլ եւս չէր անլուծանելի դժուարութեանց մի կոյտ։ Նոր խարիսխ և նոր կերպարանք մը ստացած էր։ Նա բողոքեց այն կրօնական ուղղութեան դէմ զոր ընկերվարութիւնը կը ստանար՝ Բիւշէ Լըրուի և Օ. Գոնթի դէմ, որք հաւատալեաց խնդրով կը զբաղէին, Բրուտոն պնդեց թէ ընկերական հարցն ոչ կրօնական է և ոչ բարոյական, այլ սոսկ տնտեսագիտական, այսինքն հացի և աշխատութեան խնդիր։ Պէտք է քննել, ըսաւ, այն օրէնքներն որոց համեմատ մարդիկ կը բոլորեն իրենց նիւթական կեանքին շրջանն և ըստ այնմ՝ ընել փոփոխութիւններ եթէ տեղի կայ։ Իւր քննութիւնք բերին զինք մի երեւոյթի հանդէպ, զոր կոչեց [illegible]։ Այս բառով նա կը յայտնէ թէ ամէն գործ իւր յեղաշրջումն ունի և նոյն այդ վիճակին մէջ է որ կը կայանայ մարդկային կեանքը։

Առնունք իբր օրինակ աշխատութեան բաժանման այն մեծ սկզբունքն, առանց որոյ կարելի չէ գործարան մ'ունենալ, կարելի չէ արհեստներն յառաջացունել։ Ահա մի սկզբունք, զոր կը ճանաչենք իբրեւ ամենադեղեցիկ, ամենաբեղմնաւոր, և սակայն քննեցէք մի անգամ՝ ինչ ողբալի արդիւնքներ երբեմն կուտայ։ Այդ սկզբունք գործաւորին դժբախտութիւնը կը պատրաստէ, ընելով զայն մի բթամիտ, դըրեթէ անբան էակ։ Երեւակայեցէք ինչ կը դառնայ գործաւոր մը երբ 15-20 տարի, Թերեւս իւր ամբողջ կեանքը, գնդասեղներու ծայրը սրբելու մասն ստացած լինելով իբր աշխատութիւն՝ ըստ բաժանման սկզբան, ամբողջ օրեր, ամիսներ, տարիներ այդ գործը միայն կը կատարէ։ Ենթադրեցէք այժմ մի ասեղի գործարանի մէջ 2000 բանւոր, ահա ձեզ 2000 անբան, ստորնացած էակներ զոր գործարանը կը նուիրէ հայրենեաց։

Այս օրինակ կը բաւէ գիտնալու համար թէ Բրուտոն ինչ ակնարկով ընկերական հարցը նկատել կ'ուզէր։ Ամենեւին խնամութիւն չունի Սէն-Սիմոնի այն հետեւողաց հետ որք նիւթականի խնդրոյն մօտ կը դասէին կրօնականն և բարոյականը, մէկ հարուածով լուծելու համար այս երեք կարգ գաղափարները։ Ուրիշ կերպ խորհող մ'էր նա [illegible] ճար։

Համառօտելով ըսենք. ընկերվարականք առանց խտրութեան վէճի տակ ձգեցին ամէն խնդիրները. սեպհականութիւն, ռոճիկ, կառավարութեան ձեւ, կրօնք, ընտանիք, բարք ու սովորութիւնք, ժառանգութիւն, սէր եւայլն։ Այս ամենն իրենց այժմեան վիճակին մէջ քննադատելի են, պէտք է փոխել զանոնք։ Բայց ինչ դնել տեղերնին։ Բանդմէջ յետոյ չլինել պէտք է։ Տնտեսական վիճակի բարւոքման համար երեք գլխաւոր միջոցներ առաջարկուեցան։—

Թող աշխատաւորք մի մեծ ընկերակցութեան կապով միանան։ Այս միութեան շնորհիւ պիտի կարողանան ձեռք անցունել դրամագլուխ մը, որ իրենց պիտի ներէ գիմնալ դրամատեղեաց բանաւորութեան։ Միւս կողմէ շնորհիւ այս ընկերակցութեան, կրնան համաձայնիլ որ որոշեալ քանակութեամբ և գնով արտադրեն, — մի միջոց, որ պիտի ներէ իրենց վերջ դնել [illegible] աղետալի հետեւանաց։

Երկրորդ մը կարծելով, միակ յանցապարտը, միակ պատճառն ամէն թշուառութեանց, ոսկին է, այդ հաղուագիւտ մետաղը։ Եւ իրօք, ըսին, դրամագլուխ մը ուրիշ բան չէ բայց եթէ քանակութիւն մը ոսկի. արդ, աղքատին պակասածն ալ ոսկին է. իւր վրայ թափենք մեր բարկութիւնը, վերցունենք զայն շրջաբերութենէ և ահա հարուստ ու աղքատ մի և նոյն դիրքը կ'ըստանան։ Բայց որովհետեւ միշտ ապրանք մը հարկաւոր է որպէս զի իբր չափ և գին ծառայէ, ստեղծենք մի [illegible] պաշտօն ունենալով փոխանակագրեր բաժնել ամէն անոնց որք ուզեն աշխատիլ և արտադրել։ Հետեւանքն այս պիտի լինի որ ամէն ոք պիտի արտադրէ։ Անկէ՞ զուտ մը չ'ածիր, որովհետեւ ուր կայ շատ արտադրութիւն կայ հարկաւորապէս և շատ սպառում, և մին միւսին պիտի հաւասարի զի մարդիկ սպառման մէջ չափ չունին։

Երրորդ մ'ալ կ'ըսէ. Ճանչնանք թէ ամէն անհատ աշխատութիւն մ'ունենալու իրաւունք ունի։ Երբոր հարուստն որ հող ունի՝ որ դրամ ունի՝ չուզեր փոխ տալ աղքատին որ աշխատի, ընկերութիւնն այսինքն պետութիւնը ստիպուի գործ հայթայթել սոյն չքաւորին։

* * *

Ո՛ր ընկերվարական դպրոցք կը տիրեն այժմ Գաղղիոյ մէջ. — գրեթէ այն ամենն ալ որք հնարուած են աշխարհիս երեսը, ունին հոս իրենց կուսակիցները։

Յեղափոխական մասն, որ իւր վերայ այսօր խօսեցնել կուտայ, կը բաղկանայ երկու ստորաբաժանումներէ. Պետականք (Էթաթիսթ) և Անիշխանականք (Անարշիսթ)։ Պետականք Քարլ Մարքսի ընկերվարական դպրոցին կը պատկանին։ Ահա մի նոր անձնաւորութիւն, որ ընդհանուր զարմացում մը ներշնչելու մէկէ աւելի յատկութիւններ ունի։ Ծնաւ 1814ին և դեռ կ'ապրի Լոնտոնի մէջ։ Իւր դպրոցը միւսներէն զանազանողն իւր գիտական ուղղութիւնն է. համակարծիք չէ ոչ Սէն-Սիմոնի, ոչ Գապէի, ոչ Բրուտոնի, իւր վարդապետութիւնք նոյն են ինչ որ կը քարոզէր Լասալ. — Երկուքն եւս գերմանացի հրեայ, երկուքն եւս մեծ տաղանդներ և անկրկին հոգիներ։ Ըստ Քարլ Մարքսի, գիտական ընկերվարութիւնը պարտի մեկնակէտ ունենալ Պիւխնէր նիւթապաշտին և Տարուին բնագէտին գործերը, բժշկական նոր գիւտերը։ Իւր խարիսխը պարտի լինիլ մարդկային էակին կազմուածքին քննութիւնը, անդամագիտութիւնը և մարդաբանութիւնը։ Կը հետեւի ասկէ թէ մի անհատի վերաբերեալ օրէնք՝ անոր գործարանաց քննութեան համաձայն պէտք է գծուին։

Քարլ Մարքս էր որ 1862ին Լոնտոնի Աշխարհահանդէսին առթիւ այլ և այլ երկրաց գործաւորներուն Լոնտոնի մէջ հաւաքումէն օգտուելով, հիմնեց անոնց համար Միջազգային ընկերութիւն մը (Լ'Ինթէրնասիոնալ)։ Անձնապէս Քարլ Մարքս կը պատմուի լինել շատ հեզահամբոյր և խաղաղասէր։ Իւր դաւանակիցք են որ կ'ազդեն աշխարհս, ոչ ինքն անձամբ։

Պետականք յեղափոխական են, նախ զի կը բաղձան հիմնական փոփոխութիւն ընկերութեան այժմեան ձեւին, և երկրորդ, յեղափոխութեամբ կը յուսան տիրանալ երկրին քաղաքական իշխանութեան, առանց որոյ իրենց դրութիւնը չեն կարենար գործադրել։

Պետականք Մոնսօ-Լէ-Մինի անցից մէջ մաս չունեցան։ Գալով Անիշխանականաց, կարելի չէ ըսել ինչ է իրենց հիմնադիրը։ Առաջին պետն որ ունեցան՝ Միքայէլ Պաքունին էր — այն Ռուս ազնուականն որ մի քանի կողմերով կը նմանէր Սէն-Սիմոնի։ Սորա պէս Պաքունին եւս զինուորական էր, որ ուսանելու համար այցելեց Գերմանական մեծ համալսարանները։ Հարուստ և ազնուական, մասնակցեցաւ ժողովրդական այն ամէն շարժմանց որք այլ և այլ երկրաց մէջ տեղի ունեցան։ Իւր կալուածներն յարքունիս գրաւեց Ռուսական կառավարութիւնը։ Պաքունին գործակցեցաւ Քարլ Մարքսի մինչեւ 1868։ Բայց այդ տարին ի Պեռն տեղի ունեցած գումարման մը մէջ սաստիկ վիճաբանութիւն մ'ըլլալ, որ գժտութեան ամէն կերպարանքներն ունէր։ Այդ օրէն բաժանում մը կ'սպառնար, որ կատարուեցաւ 1872ին [illegible] մի նստին մէջ, ուր Քարլ Մարքս յաջողեցաւ արտաքսել տալ զՊաքունին ընկերութենէն։ Ոչնչականաց այդ անընկճելի պարագլուխը մեռած է այսօր, բայց յաջորդ մը թողուց որ ոչ նուազ ահարկու է, իշխան Քրաբոթքին, որ Աղեքսանդր Բ.ի մօր քով սենեկապետի պաշտօն կը վարէր մինչեւ 1870։ Հարուստ և մեծարեալ, կրնար անշուշտ շարունակել իւր պաշտօն և միշտ այնպէս մնալ։ Ասոր համար բաւ էր Ոչնչականաց հետ չյարակցիլ։ Յեղափոխական մասին հետ հաստատած իւր յարաբերութիւնք երբ յայտնուեցան, իշխան Քրաբոթքին թողուց իւր հայրենիքն և անցաւ արտասահման։ Այժմ Ռուսաստանէ դուրս իբր պետ ճանչցուած ինքն է միայն, բայց միայն իւր հայրենիքի մէջ չէ որ յեղափոխութիւն կ'աշխատի պայթեցնել, այլ այն ամէն տեղ ուր պատրաստ գտաւին կը կարծէ նշմարել։ Լրագիրք հազարած են շատ անգամ իշխանին այցելութեան լուրն ի Սէն-Էթիէն և ի Մոնսօ-Լէ-Մին, մէկ խօսքով, ուր որ դժգոհներ և անօրէններ կը գտնուին։

Թէ ինչ է [illegible], որ ի Ռուսիա կը կոչուին Ոչնչականք, ընդունած հիմնադիրը, շատ դիւրին չէ գիտնալ, որովհետեւ ինչ որ ամէն բանէ աւելի կը ցանկան և կը քարոզեն, սա է թէ նախ և առաջ պէտք է ամէն բան քանդել։ Ինչ որ ալ հետեւի այդպիսի աւերումէ մը յետոյ, այն լաւագոյն պիտի լինի, կ'ըսեն, քան ինչ որ կայ ներկայիս մէջ։

Անտարակոյս այս դասը մոլեռանդաց դասն է։ Ի զուր աւերած ու արիւնհեղութեամբ կը յուսան յաջողել։ Մեծ պայմանն՝ որ է ժողովրդոց համակրութիւնը՝ պիտի պակսի իրենց։ Սակայն արդեօք բոլորովին արդա՞ր են այն մեղադրութիւնք որ կ'ուղղուին այս կարգի ընկերվարականաց։ Այո՛, հանդարտաբարոյ մարդը պիտի ըսէ. «ինձ հարկաւոր չէ ոչ բարենորոգում և ոչ ամենաթեթեւ փոփոխութիւն՝ եթէ զայն ստանալու համար գործէք կ'ընտրէք տինամիթն ու ռումբը. խաղաղիկ ճանապարհներ չկա՞ն, գնացէք այդ ճանապարհներէն ձեր փափաքին լրմանը հասնելու համար»։ Այսպիսի խօսքեր ամէն մարդ կ'ընէ, մինչեւ իսկ Քլէմանսօ, որ Ֆրանսայի Սահմանադրական կամ Ծայրայեղ Հանրապետականաց անվիճելի գլուխը լինելով հանդերձ, Մոնսօ-Լէ-Մինի անձից մասին իւր զարշանքն ու նողկանքն յայտնեց, — բաւական կեղծաւորութիւն և մեծ մտահոգութիւն՝ ընդհանրութեան չափազանց կարմիր ([illegible]) չերեւելու համար։

Այսու ամենայնիւ, ճիշդ լինելէ չդադրիր կարգ մը մարդոց սա գաղափարն ալ թէ տինամիթն իւր համոզիչ տրամաբանութիւնն ունի հոն ուր իրաւունքն անկարող է։ Անգլիոյ մէջ խաղաղիկ ըսուած ճանապարհներ չեն պակսիր արդարութիւն պահանջելու համար, խորհրդարան, միթինկ, ընդարձակ մամուլ և այլն։ Իրաւանց և ազատութեան այդ երկիրը հեռի չէ այն ժամանակէն, յորում զինուորական զօրութիւնը գերագոյն իրաւունք կը դաւանէր իրլանտայի խնդրին մէջ։ Գրեթէ կէս դար առաջ Օ'Քօնէլ իւր կրօնակցաց բողոքները երբ լսելի ընել տալ կ'ուզէր, ուրիշ ճանապարհ չէր հետեւեր բայց եթէ խորհրդարանական խաղաղիկ միջոցներու։ Ունեցաւ իսկ մի գեղեցիկ առիթ իրլանտայի մէջ ապստամբութիւն գրգռելու. այս այն օրն էր ուր Տըպլինի մօտ մի բացավայրի մէջ 5-6 հազար ունկնդիր ունէր իր միթինկին, — ամէնն ալ կազմ և պատրաստ Օ'Քօնէլի մէկ նշանին վրայ ապստամբութեան դրօշը պարզելու։ Օ'Քօնէլ գիտէր այս տրամադրութիւնը, բայց չուզեց օրինազանցութեան մէջ դնել իւր արենակիցքն, որք ցրուեցան խաղաղութեամբ։ Իրլանտացիք զոր փիլիսոփան պիտի գովէ ու գրուատէ իրենց այս վարմունքին համար, միանգամ եւս յայտնեցին թէ հնազանդ և խաղաղասէր քաղաքացիք էին։ Ցոյց տուած այս կարգապահութիւն ի՞նչ արժեց իրենց. — հին թշուառութեանց շարունակումը։ Օ'Քօնէլ մեռաւ, իւր գերեզմանին վրայ իրլանտացիք խորհեցան դեռ շատ տարիներ անմռունչ. և յանկարծ մի օր, գիւղային մանգաղը զէնքի վերածելով, սպանութիւններ գործել սկսան։ Անէծք ու նզովք տեղացին իմաստասիրաց կողմէ, իսկ ոստիկան և զօրական՝ կառավարութեան կողմէ։ Թշուառները պինդ կեցան. արիւնհեղութիւնը կանգ չառաւ, և ահա երկիրն ու խորհրդարան միաբերան կը խոստովանին թէ իրենք այլ եւս առարկութիւն մը չունին իրլանտացւոց փաստին դէմ, որ անհերքելի կը թուի իրենց։ Այդ խոստովանութեան հետեւեցաւ անմիջապէս Հողային Օրէնքն որ, ինչպէս գիտէք, նպատակ ունի իրլանտացւոց վիճակը բարուոքել։ Եւ արդ, ի՞նչպէս չլինել կարծր սկեպտական՝ խաղաղիկ միջոցներու արդիւնաւորութեան նկատմամբ։

Յ. ՇԱՀՆԱԶԱՐ

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
Ի ՌՈՒՄԱՆԻԱՅ

(Պատահական Թղթակցէ մը)

Պուքրէշ, 28 Հոկտ. 1882

Մինչդեռ ամբողջ Ռումանական հայ գաղթականութիւններն առաւել մի գերազանց պարտականութիւն կայ մայրաքաղաքցի ազգայնոց վրայ փառաւորելոյ զհայ ազգն ա-

---

ԹԵՐԹՕՆ ՄԱՍԻՍԻ
(71)

ԿԱՐՄԻՐ ՄԱՐԴՈՑ ԵՐԴՈՒՄԸ

—o—

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՊԱՐՈՆ Շ . . .

ԺԳ.

ՀՈԳԵՊԱՇՏՕՆ

Պավէթ, մանկամարդուհին, բնութեամբ շատախօս լինելով, Տիկին Թուանոնին իւր որդեգիր Թոնիի նկատմամբ ունեցած սիրոյն վրայ խօսեցաւ։ Պավէթ, որոյ սիրտն առաջին օրէն այն պատանիին համար բաբախած էր. Պավէթ, որ իւր երջանկութեան համար դողալ սկսեր էր տեսնելով Թոնիի նախ յիմարանալը և ապա սպայ լինիլը. Պավէթ, չէր կրցած առանց նախանձու բուռն զգացման՝ տեսնել այն եղանակն, որով Տիկին Թուանոն կը վարուէր Թոնիի հետ։ Իւր կանացի սիրտը չէր խաբուած այն սիրոյն բնութեան վրայ զոր զգեստափոխ կինը կը տածէր իւր որդեգրին վրայ. Տիկին Թուանոն կրնար սխալ հասկնալ զայն, բայց Պավէթ՝ ո՛չ։

Այս պատճառաւ շատ զարմացեր էր տեսնելով որ Տիկին Թուանոն ներկայ չէր հոգեպաշտօնին։ Խորհրդածութիւնն յառաջ վարելով մտածեր էր որ Անվէրսի միջնաբերդին նետուելուն չարաշուք օրէն ի վեր Տիկին Թուանոն չէր տեսնուած։ Ի՞նչ եղեր էր իրեն, ի՞նչ ըրած էր, փարի՞զ վերադարձած էր. հաւանական չէր . . .։

— Բայց եղած խուզարկութեանց մէջ ալ տեսնուած չէր, ըսաւ մայր Նիքօլոյ։

— Այսպիսի անհոգութիւն մ'անհաւատալի է։ Տիկին Թուանոն այնպիսի կին չէր . . .։ Անշուշտ պատճառ մը կայ։

— Այո՛, կայ պատճառ մը, բայց ո՞րն է։

Ահա հոս կուգար կը յանգէր ամէն խորհրդածութիւն։ Ոչ Մայր Նիքօլոյ, ոչ Պավէթ չէին կրնար գըտնել Տիկին Թուանոնի անհետացման պատճառը։ Բայց այս ամէն խորհրդածութիւնք եւս առաւել տարակուսի մէջ կը ձգէին Պարոնը։ Կասկածներն եւս քան զեւս կը մեծնային անոր մտաց մէջ։

— Արդեօք կապակցութիւն մը չկա՞յ այս ամէն անհետացմանց մէջ, կը հարցնէր ինքնիրեն։

Եւ միտքը դրաւ որ Տիկին Թուանոնը փնտռել սայ։ Բայց ասոր համար օգնականներ պէտք էին իրեն. որովհետեւ չէր ճանչեր զայն։ Հարցուց իւրովի թէ լաւ չէ՞ր ընէր իւր հետ առնուլ այն զօրականներէն մին, որք առաւօտուն իւր բնակարանն եկած էին։ Որոշեց խօսիլ անոնց հետ և Մաքս մարքիզէն քանի մ'աւուր արձակուրդ խնդրել անոնց համար, որպէս զի Անվէրս երթան իրեն հետ։

Երբոր այս դիտաւորութեամբ իւր բնակարանը կը դառնար, առաւօտեան երեք զօրականները տեսաւ որ սեղան նստած էին զարմանալի անձի մը հետ, որոյ նկուն հասակը տարօրինակ հակապատկեր մը կը ձեւացնէր անոնց յաղթ հասակին քով։

Այդ անձը, կը գուշակէին ընթերցողք, Պլէքանքուրի Թզուկն էր, որ իւր յայտնած բաղձանաց համաձայն եկած գտած էր իւր բարեկամ զօրականները։

— Ուրեմն, կ'ըսէր դաճաճը լրջօրէն, կարելի չէ՞ ձեր դունդին զինուոր գրուիլ։

— Դու ծիծաղիլ կուզես, սիրելի՛ Գողիաթս, պատասխանեց Բիվուան կուսիը սեղանին զարնելով, թէեւ այդ առաջարկը փարիզի մէջ զինուորագրութիւն ըրած ժամանակս ընէիր ինձ, պարանոցիդ մորթէն բռնածիս պէս պատէն կը փակցնէի քեզ . . . բայց հոս գործը տարբեր է, դու բարեկամ մ'ես, օ՛ն, գաւաթ բախենք։

Թզուկը մեծ գաւաթ մը լցուց և մէկ ումպով դատարկեց։

Զօրականներն անոր նայեցան զարմացմամբ։

— Լաւ խմելու մասին, ըսաւ Լաուղ, պէտք է խոստովանիմ որ թագաւորաբար կը խմես . . . եթէ միայն երկու ոտնաչափ աւելի ունենայիր . . .։

— Ձանձրալի բան է այս, գոչեց Թզուկը։ Ես զօրական լինելու համար ծնած էի։ Դղեակին կեանքն ալ ոչ եւս հաճելի է ինձ այն օրէն ի վեր որ ձեզ տեսայ հոն։

— Ա՜, ա՜, կը տեսնե՞ք խելքատակը։

— Անկէց զատ, տանելի բան չէր։ Երեւակայեցէք որ ծերունին հոն չլինելէն ի վեր, մատակարարն անհանդուրժելի եղած է։ Ամէն բանի իշխանութիւն կ'ընէ, ամէն բանի կը հսկէ. բոլոր պահարաններուն բանալիներն իւր ձեռքն են։ Կը հաւատա՞ք որ այդ կենդանին ատամներով զիս կը խածէ, և որ և է մեծ առիթ մ'աւելի խիստ է . . .։ Ուստի, չէ՞ք գիտեր, խնայութեամբ պահած քիչ մ'ստակս ալ . . . ճանբայ եմ . . .։ Ձեզ գտնել կ'ուզէի և չյուսայ զայն . . .։

— Ծիծաղելի է, դուն սատանայ մ'ես, ըսաւ Նորման։

— Այնպէս չէ։ Ա՜հ, եթէ ուզէք, շատ օգտակար կրնամ լինել . . . ամէն բան կը գտնեմ։ Անկէց զատ, իմ յոյսս Վիկէր Մարքիզին վրայ էր . . . Վերջապէս . . .։ Բարեբաղդաբար ուրիշ բարեկամներ ունիմ հոս։

Եւ ձեռներն անոնց երկնցուց։

— Կենացդ, Գողիա՛թ, ըսաւ Լաուղ։

— Կենացդ . . .։

— Ձեր կենաց, քա՛ջքդ իմ. . .։

Բայց այս միջոցիս Թզուկն ետին դարձաւ։ Պարոն Շարլթիլ կամացուկ մ'անոր ուսին զարկեր էր։

Յանկարծ մտածեր էր որ գուցէ իրեն պէտք եղած մարդն էր այս դաճաճը։ Պլէքանքուրի գտնուած էր, և շատ բան գիտցող կ'երեւէր։ Կուզիկ լինելուն պատճառաւ ուշիմ էր և խորամանկ, ինչպէս ամէն պակասաւոր (կաղ, կոյր, [illegible]) մարդիկ։

Պարոնը նշանացի կոչեց զայն որ իւր հետ երթայ։ Լաուղի անկարկին վրայ, Թզուկն ելաւ մարքիզուհւոյն վերջին պաշտպանին ետեւէն գնաց։

— Վիկէր հարկերպահին վրայ կը խօսէիր, ըսաւ Պարոն Շարլթիլ, կը ճանչնա՞ս զինքը։

— Անշուշտ, անոր կեանքն ազատեցի . . . ։ Եւ բացի ասկէ . . .

— Թոնի ստամատեան ալ կը ճանչնա՞ս։

— Ճանչնալն ալ խօ՞սք է. անոր ալ կեանքն ազատեցի. երկուքն ալ անդունդին ջուրերուն մէջ խեղդուելու վրայ էին։

— Ուրեմն պիտի գտնես զանոնք, մեռած կամ ողջ և բաղդդ շինուած է։

— Բա՛րդս. ուրեմն երկնային ներշնչութիւն մը բերաւ զիս հոս։ Վստահ եղիք իմ վրայ, ազնուական Պարոնս, և պատրաստեցէք ոսկիները։ Պիտի տեսնէք որ ես ամէն բան կը գտնեմ . . . ամէն բան։

ԺԴ.

ՀՐԱՑԱՆԻ ՀԱՐՈՒԱԾ

Ֆրանսական պահակագունդին ուրիշ սպայից պէս Մորվալ և Լաուղ ալ Գ. Վիկէրի հոգեպաշտօնին ներկայ գտնուած էին։

Բայց պարտքութենէն յետոյ ուրիշ ոչ նուազ արխուր պաշտօնով մ'զբաղեր էին։ Առանց շքոյ և առանց ցոյցի իրենց բարեկամին՝ Լամէնէյի յուղարկաւորութիւնը կատարեր էին։

Վերադարձին կը խօսակցէին և բնականաբար Պարոնին վրայ էր իրենց խօսքն։ Այս գրեթէ երեւակայական անձն, որ յանկարծ մտեր իրենց մէջէն, երեւան եկած էր, վէպերու մէջ յանկարծակի երեւցած խորհրդաւոր վրէժխնդիրը կը թուէր իրենց։

Ի՞նչ պէտք էր ընէին։ Ի՞նչ միջոց ձեռք առնուլ էին։ Պէ՞տք էր Լամէնէյի մահուան վրէժն առնուլ։ Պէ՞տք էր մենամարտի հրաւիրել այդ ծերունին։

Արդարեւ փափկութեան և պատուոյ դժուարալոյծ խնդիր մ'էր այս։ Ստոյգ էր որ Պարոնն՝ իւր տարիքին հակառակ՝ ամեհի սուսերամարտիկ մ'էր տակաւին, ինչպէս որ Լամէնէյ կրած էր դժնդակ փորձը. սակայն և այնպէս ամէն պարկեշտ մարդոց զայրոյթն ու նողկանքը իւր վրայ կը հրաւիրէր այսպիսի մարդ մ'սպաննողը, որ արդէն գերեզմանին եզրն հասած էր, և որոյ սպիտակ մազերը՝ քառասուն տարիէ ի վեր՝ ամէն մարդ կը պատուէր ու կը յարգէր։

— Ըստ իմ կարծեաց, ըսաւ Մորվալ, լաւագոյն ընթացքն է զգուշանալ անկէ, խուսափիլ և մոռցընել զայն։ Անգամ մը որ մեր հետքը կորսնցնել տանք անոր մեր գործը կրնանք լմնցնել։

— Ուրեմն ձեր գաղափարն է . . . ։

— Մարքիզը տեսնել և հրաման ստանալ քանի մ'օր փարիզ երթալու։ Զինուորական գործողութիւնք դադրած լինելով, մեր խնդիրը չմերժուիր . . . ։

— Ցետո՞յ.

— Ցետոյ Պարոնը մեզ պիտի փնտռէ. բայց սատանայէն աւելի սատանայ պէտք է լինի՝ եթէ չկորսնցնենք մեր հետքը կորսնցնել տալ անոր մինչեւ այն վայրկեանն՝ ուր ոչ եւս իրմէ վախնալու բան մ'ունենանք։

— Ի՞նչ միջոց պիտի գործածես ատոր համար։

— Լաւագոյն միջոցը։ Վասն զի վերջապէս պէտք է որ հասնիմ նպատակիս։ Բէժանի վրայ պէտք չէ բնաւ խորհիլ։ Այդ աղան վարժատան աշակերտուհւոյ մ'անցաւոր քմահաճոյքն ունի ինձ համար։ Իմ ուզածս, ինձ պարտ եղածը Հայաթէն է։ Սիրոյ նոր փորձ՝ որ իւր ամուսնոյն առաւ, փոխանակ զիս յուսահատեցնելու, կը գրգռէ և կը քաջէ։

— Բայց հիմա ըսաւ երբեք չհաճիր ձեզ ամուսնութեան ընդունիլ, առարկեց Լաուղ։

— Ինչո՞ւ համար։

— Մայր լինելէն յետոյ ինքզինք բովանդակապէս իւր զաւկին կը նուիրէ։

— Աւելի լաւ . . . ։

— Չեմ հասկնար։

— Այս մայրական սէրն է որ միջոց պիտի ընծայէ ինձ։ Տղայ մը չկրնար ինքզինք պաշտպանել։ Թո՛ղ պատեհ ժամանակին հոն գտնուինք, թո՛ղ այդ ծնանելիք տղան մեր ձեռքն անցնի, զայն նորէն իւր ձեռքն անցունելու և զայն որ և է ցաւէ կամ նեղութենէ ազատելու համար՝ մայրը կը հարկադրի կատարել մեր կամքը։

— Ծիծաղելի է, ըսաւ Լաուղ, իրաւունք ունիս, ուրիշ միջոց խորհելու հարկ չկայ. պէտք է որ, ինչպէս կ'ըսէք, միանգամ լմնցնենք։

(Շարունակելի)

ռայի աչաց կառավարութեան և եւրոպացի հասարակաց, անձնուիրաբար ջանալով փառն պայծառութեան ազգային եկեղեցւոյ և վարժարանաց՝ որոցմով միայն նշանակութիւն պիտի ունենայ այս գաղթականութիւն, որ, փառք Աստուծոյ, չնորհիւ ազատասէր կառավարութեան չունի արտաքին ո՛չ մի ճնշումներ՝ ցաւալի է սակայն թէ ամենայետին վիճակի մէջ կը գտնուի այսօր, հակառակ իւր անդամոց մեծ մասին հարստութեան, հակառակ մանաւանդ եկեղեցւոյ և վարժարանաց հասութից հարուստ աղբիւրներուն՝ որովք մեծամեծս կրնան գործուիլ արդարև, եթէ միայն սակաւիկ ինչ կամք և փոյթ լինի 'ի մեզ գործելոյ՝ և ոչ կործանելոյ:

Երջանկայիշատակ նախնիք մեր ընտիր յատկութեամբք օժտեալ արդարև մեծամեծ սքանչելիքներ արտադրեցին անցելոյն մէջ ի փառս Հայրենեաց և Ազգին, եղեն նաև անոնք՝ որք իւրեանց ազգի ազգի վատութեամբք բիւր վնասուց և կործանմանց պատճառ հանդիսացան. դատապարտելին այն է՝ որ ազգային ներկայ սերունդն բացարձակ մեծամասնութեամբ այս վերջնոց ամենալաւ յատկութեանց թըռուի լինել ժառանգորդ, նախանձ, ատելութիւն, ազգակործան եսականութիւն ամենուրեք մեր սովորական գործողութիւնք են. վիճակ մը՝ որ չգիտեմք դէպ ո՞ւր պիտի առաջնորդէ մեզ: Քանինե՛ր այսօր դրան ետեւէն դիտելով մեր այս կացութիւն կը խնդան ու կը ցընծան... այս կէտն է սակայն պատճառ՝ որ յաճախ խօսելու և գրելու առիթներու մէջ մարդ կ'ստիպուի լռութիւնն նախամեծար համարել: Խօսելով ու գրելով ի դարման ընթացող մեր կենաց գոյութեան հետաքննել յայտնելու վրայ ենք մեր այն գաղափարներն, եթէ գաղափարները մեր ազգի համար նշանակութիւն ունի.. Փրանսացի ժէզուիթք կարծեմ անդորր սրտիւ կը գործեն այժմ մեր Հայաստան աշխարհի մէջ, քանի որ ալ չխօսուիր իրենց վրայ, քանի որ «եկեղեցականաց միաբանութիւնը» փոխեցաւ «եկեղեցական դաւադրութեան»:

Այլ մեք Պուքրէշի մեր ազգայնոց վիճակի վրայօք խօսելու համար գրիչ ձեռք առած ենք:

Մեր այս հայերը ազատ Ռումանիոյ մէջ ազատ ու արձակ համարձակ կ'ընեն ինչ որ ուզեն և ուր որ ուզեն, իրենց յատկանիշն ըլլալով ազատութիւն՝ որ ծնունդ տայ ամենայն չարեաց, չնորհիւ մանաւանդ այնպիսի բարեխնամ և ազնիւ դաստիարակաց՝ որք չբաւականալով միայն փոքրիկները դաստիարակել՝ (օղուլ) սկսած են ալեւորաց ալ աւետարան դաս տալ. և սոքա, հաւատարիմ իւրեանց դաստիարակութեան և փոյթ ունենալով զոյն գործնականապէս ցոյց տալ կիւրակէ առաւօտ մը կանուխ կը վազեն յեկեղեցի և խորհուրդ խորինի ժամանակ զգեստաւորեալ քահանայն աւանդատունէն դուրս ելած պահուն իր յաջորդին զայն արգիլելու պատարագելէ, «աէն արժանի աէյիլ սէն պատարագ եարմայա» ասելով. այս տեղի Հայերը Թուրքերէնը ինչպէս կը խօսին՝ այնպէս ալ կը գործածեն, ուստի պէտք չէ զարմանալ: Քահանայն թերեւս յանցաւոր ըլլայ, բայց չգիտեմք թէ՝ ալեւոր աշխարհականի մը, որչափ ալ հարուստ և ազդեցութեան տէր եղած ըլլայ, ներելի՞ է մինչեւ այս աստիճան յանդգնութիւն, ներելի՞ է աշխարհականի մը քահանային փիլոնն առնուլ՝ որ հոս սովորական բաներ են, մինչ չունի՞նք Պատրիարքարան, չունի՞նք կրօնական ժողով, բայց այս ամէնը ունենալով հանդերձ եթէ չունինք Ռումանիոյ մէջ կրօնական գլուխ մը, որ ընդունուած ըլլայ նոյն իսկ կառավարութենէն՝ ոչ ինչ է. ասոր հակառակ անդամն ո՛չ Ռումանիոյ Հայոց բարեկամ է, և ո՛չ Ազգին: Ռումանիոյ Հայք քաջ զգացին այս ամենակարեւոր պէտքը և ժողովներով ու օրինաւոր կերպով ընտրեցին իւրեանց առաջնորդ զԳեր. Տ. Խորէն Սրբազան Արքեպիսկոպոս Լուսինեան. բայց յոյժ ցաւալի է որ խընդիրը միայն թղթի վրայ մնաց. ինչ որ է, թողունք այժմ այս կէտը:

Պատարագէ արգիլեալ քահանայն և եկեղեցւոյ դէմ տեղի ունեցած սոյն անարգանաց վրայ բնականաբար կ'սկսի խռովութիւնն աստիճանաւ. Ջինճիրճեան Գաբրիէլ անուն քահանայն ի Պուքրէշ ներկայութեամբ ալ ամենայն ինչ կատարեալ կ'ըլլայ:

Այլ այնուհետեւ կ'սկսին բողոքներ թափիլ ի Պատրիարքարան և Գեր. Պատրիարքական փոխանորդ Հայրն ալ հեռագրով կը յանձնարարէ ի Փոքշան Տ. Գէորգ Ծ. Վ. Խըթխըճեանի, փութալ ի Պուքրէշ վերջ տալու խռովութեանց և խաղաղութիւնն հաստատել:

Տ. Գէորգ Վ. Խըթխըճեան իւր սահմանեալ փափուկ պաշտօնով ամսոյս 8ին հասաւ ի քաղաքս և իջեւանեցաւ յեկեղեցի, իբրեւ անաչառ քննիչ ոչ մէկ կուսակցութեան կողմը բռնած լինելու ամենաքըքրիկ կասկածի մը տեղի չտալու համար, չուզելով ուրիշ տեղ ընդունել բնակութեան՝ եկեղեցւոյ ծոցը խոնաւ սենեկի մը մէջ փակուելով սկսաւ գործել:

Իւր առաջին գործն եղաւ անմիջապէս Պուքրէշէն ի Պոլիս հեռացընել զԳաբրիէլ քահանայ Ջինճիրճեան, որոյ այս մասին ընդդիմութեանն համար Պատրիարքարանն ստիպուեր էր կառավարութեան դիմել. գոհացուցիչ է սակայն որ գործն հոն չհասաւ: Այնուհետեւ ամեն կարգէ ժողովուրդք սկսան խմբովին կամ առանձին այցելութեան գալ, Տ. Գէորգ վարդապետ նոցա ամենուն դանդատներն լսելով և քննելով յորդորեց զամենեսեան ի խաղաղութիւն, քանիցս քարոզներ խօսեցաւ յեկեղեցւոջ Ազգային անցելոյն և ներկային վրայ, սիրոյ և միութեան վրայ, խաղաղութեան և յառաջդիմութեան վրայ, որք մեծապէս ներգործութիւն ըրին ի ժողովրդեան, վերջապէս ամեն ջանք և ճիգն չխնայելով յաջողեցաւ համօրէն սիրոյ հաշտութիւն գոյացնել:

Ցաւուր տօնի Գիւտ Խաչի մեծաւ հանդիսիւ Ս. պատարագ մատոյց, որում ներկայ եղեւ ժողովրդեան խուռն բազմութիւն, ըստ յառաջագոյն ցրուեալ հրաւիրատոմսից. իւր քարոզին մէջ, որուն բնաբան ընտրած էր «խաղաղութիւն ամենեցուն», խիստ յորդորական կերպիւ խօսեցաւ խաղաղութեան պահպանութեան համար և որմէ հեռեւելիք ազգօգուտ արդեանց համար. կարի յոյժ արդարացի դիտողութիւններ ըրաւ թէ՝ եկեղեցւոյ պաշտօնեայք ո՛չ միայն իւրեանց բերաններն ու ձեռքերը չարժելու են «խաղաղութիւն ամենեցուն» տալու համար, այլ մանաւանդ սրտերն, իբրեւ հաւատարիմ պաշտօնեայք խաղաղութեան՝ իրենց անձերը միշտ պատրաստ օրինակներ ցոյց տալով խաղաղութեան: Շնորհակալութիւն յայտնեց ժողովրդեան, որ խաղաղասէր լինելնին գործքով յայտնեցին: Մաղթանքներ կարդաց վասն խաղաղութեան ամենայն աշխարհի և եկեղեցւոյ և Ազգիս Հայոց, վասն խաղաղութեան Ռումանական կառավարութեանս և՝ խաղաղական կենաց վեհ. Կարոլոսի արքայիս մերում:

Տ. Գէորգ վարդապետ այցելութիւն տալով տեղւոյս երկսեռ վարժարանաց՝ յոյժ ողբալի վիճակի մէջ գտեր է զայնս և այս առթիւ իւր խորին ցաւն յայտներ է ազգային հոգաբարձութեան: Մեք այս մասին ունինք շատ գրելիքներ՝ բայց առ այժմ կը լռենք, յուսալով որ Պ. Գէորգ Մէչտուճեան դասատուին, որչափ որ ոմանց պաշտպանութեան ապաւինած է՝ այսուհետեւ բոլորովին ի բաց թողլով անձնական գձուձ հակառակութիւններ՝ ամենայն սիրով կը ծառայէ իւր նըւիրական կոչման, համապատասխանելով իրեն չնորհուած 250 ֆրանք ամսականին, մի ձրի բնակարանին և այն արտաքին եկամտից՝ որ ասա կը գոյանան իրեն իբրեւ ձայնաւոր վարժապետ:

Քաղաքիս ազգայնոց կողմանէ չնորհակալեաց ուղերձ մը պիտի զրկուի առ Գեր. Պատրիարքական փոխանորդ Ս. Հայրն՝ որ փութացաւ Տ. Խըթխըճեան հօր խոհեմութեան միջոցաւ վերջ տալ խռովութեանց: Նոյնպէս ազգայիններէն բազումք փութով տեսնելով կրօնական բանիբուն գլխոյ մը օգտակարութիւնն, մտադիր են հանրագրութեամբ մը խնդրել Ազգային Պատրիարքարանէն որ Տ. Գէորգ Վ. Խըթխըճեան ժամանակ մ'ալ ի Պուքրէշ նստի, ուր ազգայինք մեծապէս պէտք ունին իւր ներկայութեան՝ խաղաղութիւնը տեւողական ընելու և գեղեցիկ ու ազգօգուտ արդեանց ծնունդ տալու համար:

Տ. Գէորգ Վ. Խըթխըճեան երէկ մեկնեցաւ աստի ի Փօքշան, քաղցր յիշատակութիւն մի թողլով ի խորս սրտից ազգայնոց քաղաքիս:

ՌՈՍՏՈՍԴՈՅ

... Խմբագրապետ.

Մանզումէի Էֆքեար լրագրոյ մէջ մեր գրած մի նամակին ի պատասխան, նոյն լրագրոյ մի քանի թիւերով հրատարակուած երկար եւ ընդարձակ նամակն՝ դատաստանի հրաւէր կը կարդար մեզ եւ մեր համախոհ բարեկամաց: Այդ նամակի հեղինակ Տ. Սահակ Հայր ամիս մը պայմանաժամ կը չնորհէր մեզ: փութացինք յանժամ վերոյիշեալ լրագրոյ դրկել ի հրատարակութիւն համառօտ պատասխան մը եւս, յորում կը յայտնէինք մեր պատրաստ ըլլալն, սակայն թերեւս նոյն լրագրոյ, վերջին առեններս, հրատարակութեան կանոնաւոր ընթացքի խանգարման պատճառաւ, մեր նամակ լոյս չէր տեսած, եւ մեր լռութիւն կարող էր այլ եւ այլ մեկնութեանց պատճառ լինել. ուստի, թէեւ առաջարկեալ ամսօրեայ պայմանաժամն լրացեալ է, մենք հարկ անհրաժեշտ համարեցանք վերստին կրկնել մեր հաճութեան խօսքն յաղագս այդ դատական հրաւէրին, եւ մեզ այնքան երկարապատում պատասխան տրւող Արժ. Տ. Հօր հրապարակաւ պատիւ ունիմք ծանուցանել թէ ճամբայ ելած ենք արդէն Եգիպտոսի համար, ուր կը գտնուի նաեւ մեր համախոհ եւ Տ. Հօր բողոքանաց ենթարկեալ արժանայարգ անձ մը՝ որոյ ստորագրութեամբ հրատարակել տուած էինք ծանրակշիռ պարագայներ, զորս սակայն բողոքարկու Հայրն ցարդ չէ հերքած: Բայց մինչ մենք կ'սպասէինք որ առաջնորդական տեղապահ Տ. Սահակ Հայր վերոյիշեալ յարգելի անձին դէմ իւր ունեցած բողոքն ըստ իւր առաջադրութեան դատական իշխանութեանց ներկայացնէր, սկիզբ առնելով իւր հրապարակաւ հրաւէր չուած այն մեծ դատաստանին, զարմացանք լսելով որ յանկարծ մեկներ է Եգիպտոսէն, եւ իւր հակասահմանադրական ընթացքն անգամ մ'ալ նուիրագործելու նպատակաւ, իւր քմածին հաճոյից անսալով, վարչութիւն մը ընտրեր, եւ այս միապետական գործողութեան ալ վաւերացումը խնդրեր է Կ. Պոլիսէն: Այսպէս, Տ. Հայրը փոխանակ հերքելու հաստատած է մեր այն դիտողութիւնքը զորս յառաջագոյն ըրած էինք իւր, ազգային օրինաւոր ժողովներն լուծել եւ ցրուելն յիշելով: Մենք զայսորիկ հրատարակութեան տալով՝ նոր վէճեր բանալ չեմք ուզեր, զի Եգիպտացի ազգայնոց՝ ներկայ տեղապահի ընթացից դէմ պահած լռութեան բուն պատճառը քաջ գիտեմք, եւ հեռաքըքրիր անձանց ալ չատ բան իմացուցած կ'ըլլամք՝ եթէ Եգիպտոսի նախորդ առաջնորդաց աղմկայոյզ խընդրոց ելքն յիշեցնեմք:

... Տէր, կը խնդրեմ որ Ձեր ծանուցեալ արդարասիրութեամբ բարեհաճիք ներկայս հիւրընկալել ազգօգուտ օրաթերթիդ մէջ:

Յ. Պ. ՄԱՃԱՌԵԱՆ

1882 նոյ. 8
Կ. Պոլիս.

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ 2—9 ՆՈՅ.

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐՔ

ԹԻՖԹԻՔ.—Շաբթուս վաճառեցաւ 330 հակ, այն է 250 հակ լաւ տեսակ Պէյպազար եւայլն 23 1/2 ղրուշի, 80 հակ Էնկիւրիւ 22 3/4—23 ղրշի հոխան: Պատրաստ 8,500 հակ. Հրապարակն հանդարտ է. գնողք ապրանք գնելէ կ'զգուշանան գիներն իջնելու միտում ունենալուն պատճառաւ:

ԲՈՒՐԴ.—Պատրաստ 110 հակ չը լուացուած, այն է 70 հակ Էնկիւրիւ եւ 40 հակ Եսկիշէհիր. ասոնց հոխային համար 6 3/4 ղրշ գին կ'առաջարկուի: Հրապարակն հանդարտ է:

ԱՓԻՈՆ.—Շաբթուս վաճառեցաւ 3 սնտուկ Եւզոկիա 240 ղրշի հոխան: Պատրաստ 375 սնտուկ: Հրապարակը թոյլ է եւ գնողաց թիւն յոյժ սահմանափակ: Անուանական գիներն են.— Մալաթիա՝ 280—290 ղրշ, Էնկիւրիւ 220-225 ղրշ, Գարահիսար 200—205 ղրշ, Պոլէճիկ, Պէյպազար, Նալըխան 190—196 ղրշ, Կէյվէ 200 ղրշ, Պալըքէսէր 220—225 ղրշ եւ ստորին (չըքընթը) 140—150 ղրշ հոխան: Գիները թոյլ են:

ԳԱԶԻ ԽԷԺ.—Վաճառմունք.—35 պարկ, այն է 25 պարկ բնական սպիտակ խառն 20 ղրշի հոխան, 10 պարկ լաւ տեսակ դեղին 18 ղրշի հոխան: Պատրաստ՝ 7,500 հոխա. Հրապարակն հանդարտ է: Գիներն անյարժ բայց թոյլ են: Էքսթրա սպիտակ՝ 30-35 ղրուշ, բնական սպիտակ լաւ՝ 27—29 ղրշ, բնական սպիտակ խառն 20—26 ղրշ, լաւ տեսակ դեղին 17—19 ղրշ, ստորին տեսակ դեղին 12—16 ղրշ, եւ ստորին (չըքընթը) 6—7 ղրշ հոխան:

ԳԱՀՐԻ.—Վաճառմունք.—569 պարկ, այն է 100 պարկ Կեսարիա 9 1/4 ղրուշի, 126 պարկ Էնկիւրիւ 8 1/2-8 3/4 ղրուշի, 180 պարկ Եւզոկիա 8 3/8 ղրուշի, 163 պարկ Զիլէ խառն 8-8 1/2 ղրուշի հոխան. Պատրաստ 693 պարկ, այն է 250 պարկ Կեսարիա, 70 պարկ Էնկիւրիւ, 77 պարկ Իսքիլիպ, 35 պարկ Եոզղատ, 116 պարկ Եւզոկիա եւ 150 պարկ Զորում: Հրապարակը բանուկ է. գիներն ամուր են: Ակն 8 3/4-9 ղրուշ, Եոզղատ 8 1/8-8 1/2 ղրուշ, Իսքիլիպ 8 1/4 ղրուշ, Զորում 7 3/4-8 ղրուշ հոխան.

ԳԽՏՈՐ (Մուղը).—Պատրաստ 140 պարկ, որոց 100ը սեւ եւ 40ը սպիտակ. սպիտակին հոխային 6 1/2 ղրուշ եւ սեւին 7 1/2 ղրուշ գին կ'առաջարկուի, բայց որ եւ է վաճառում տեղի չունեցաւ:

ՄԵՂՐԱՄՈՄ.—Գիներն են՝ 17-18 1/2 ղրուշ հոխան. գործ չկայ:

ՍԱԼԷՊ.—Պատրաստ 2,500 հոխա. գիներն են Քասթէմունի եւ Եւզոկիա 18-19 1/2 ղրուշ հոխան. շաբթուս վաճառում չեղաւ. հրապարակին վրայ լաւ վաճառք քիչ կայ:

ԲԱՄՊԱԿ.—Շաբթուս վաճառեցաւ 120 հակ Էնկիւրիւ 7 1/4 ղրուշ հոխան. գիները թոյլ են եւ՝ իջնելու կը միտին: Ատանա՝ 7 1/8-7 1/4 ղրուշ եւ Իզմիրի՝ 7 5/8-7 7/8 ղրուշ հոխան:

ԿԱՊԵՐՏ.—Շաբթուանս վաճառմունք են 340 կտոր, այն է 240 կտոր մեծ Շիրվան եւ Համադի, մեծերը 65 ֆրանքի եւ Համադիները 26 ֆրանքի. 100 կտոր զանազանք 28էն մինչեւ 38 ֆրանք կտորը: Պատրաստ 4000 կտոր. հրապարակն հանդարտ է. գնող չկայ Եւրոպական հրապարակներէն առնուած աննպաստ լրոց պատճառաւ:

ՄԵՏԱՔՍ.—Շաբթուանս վաճառմունք են 68 հակ, այն է 60 հակ Բէյթ, որոց 30ը 31 ֆրանքի եւ 30ը 30 ֆրանքի. 4 հակ Նուխա 38 1/2-41 1/2 ֆրանքի. 2 հակ Խոզան 2,14 ղրուշի (ոսկի) եւ 2 հակ Քութայիս 118 ղրուշի (մէճիտիէ) հոխան: Պատրաստ 200-250 հակ. հրապարակը քիչ մը բանուկ է եւ գնողներ կը գտնուին: Գիներն են՝ Խորասան 45-48 ֆրանք. Բէյթ, ստորին 28-30 ֆրանք հոխան:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԲԵՐՔ

ՄԱՆԻՖԱԹՈՒՐԱ

Քիչ բացառութեամբ՝ տեղական հրապարակն հանդարտ է: Դուրէժէն առնուած վերջին հեռագիրք կը ծանուցանեն թէ առեւտուրը վերսկսած է հոն, եւ թէ կարեւոր վաճառումներ տեղի ունեցած են, այն է իբր 1,000 հակ, ի վերջոյ յանձնուելու պայմանաւ: Սակայն եւ այնպէս Պարսկաստանի համար հրապարակիս վրայ գործերը սահմանափակ են եւ վաճառատարք ըղձոյ կը կենան:

Ամէրիքան.—Երկրորդ ձեռքերէ բաւական կարեւոր վաճառումներ եղան. առաջին ձեռքերէ եղած վաճառմունք սահմանափակ են. գիներն անփոփոխ են:

	Մէկ լիպրան, Ղրշ
կտաւ 22երտնոց միջին տս.	5 2/40-5 1/4
» » վեր »	5 1/2-5 3/4
» ամբողջ » միջին »	5 5/8-5 38/40
» » » վեր »	6 1/4-6 5/8
Մահուտի (ծանր)	6 3/4-7 1/4

Հրապարակիս վրայ բազմաթիւ գընողներ կան. լաւ եւ թանձր կտաւները կը փնտռուին: Պարսկաստանի համար 7 լիպրանոց կտաւները միշտ կը փնտռուին:

Ա[illegible].—Վաճառմունք անշան են, Օսմ. ոսկին 110 ղրշի.

Ծանր կչռող ստորին տեսակք 4 9/10-5 1/8 ղրուշ լիպրան

Ծանր կչռող լաւ տեսակք 5 1/2-5 5/8 ղրուշ լիպրան

3, 4 եւ 4 1/2 լիպրանոց կտաւք 6 ղրուշ լիպրան

7 3/4, 8 3/4, 9 3/4, 10 3/4 լիպրանոց Քոթինկտոնի կտաւք 5 3/4-5 7/8 ղրուշ լիպրան

Այս ապրանքին վրայ առեւտուրը կայնած է առ ի չգոյէ գնողաց: Սակայն Քոթինկտոնի ներկելու յարմար կտաւները չատ կը փնտռուին եւ գրեթէ պատրաստ վաճառք բնաւ չկայ:

Մուլ.— Թիւ 4.— Ժամանակէ մ'ի վեր լքեալ է. գիներն անուանական են՝ 43-44 ղրուշ 3 յարմարեալ թոփին. Թիւ 16.— շաբթուս վաճառմունք աննշան են. գին 3 յարմարեալ թոփին 40 ղրուշ. 39 ինճէրնոցը 16 ղրուշի կը վաճառի: Թիւ 26.— հանդարտ, գնող չկայ. 3 յարմարեալ թոփն 51-53 ղրուշ եւ 30 ինճէրնոցը 16 ղրուշ:

Պասմայ.—Շաբթուս հանդարտութիւնն աւելցաւ եւ վաճառմունք նուազ կարեւոր եղան քան նախընթաց շաբթու մէջ: Փոքր Ասիոյ համար գրեթէ գործ չեղաւ. Ռումէլիի համար քանի մը գործեր եղան: Քրէթոն.— շաբթուս եկածները վաճառեցան. գլխաւորաբար թուխ գոյնով նոր տեսակները կը փընտռուին. ուրիշ տեսակաց վրայ եւս քանի մը վաճառումներ եղան. Պարսկաստանի համար քանի մը փոքր վաճառումներ եղան 22 եարտանոց պաստայներուն վրայ:

Պարսկաստանի համար լաւ տեսակ պաստայները կը փնտռուին, բայց վաճառողք հազուագիւտ են:

Մահուտ.—Հրապարակին վրայ կատարեալ հանդարտութիւն կը տիրէ. պատրաստնիս բաւական մեծ է եւ չարունակ ապրանք կուգայ. 4-14 թիւ կապոյտները միայն հազուագիւտ են հրապարակիս վրայ եւ կը փնտռուին: Շաբթուս վաճառմունք կապոյտ, կարմիր եւ քիչ մ'ալ էքսթրայի վրայ եղան:

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ
ՀԱՅՈՑ

(9)

(Մեր Մոսկուայի թղթակցէն)

Մեր նորընծայ գիմնազիան հայրենիք գնալով և այդ ու դոցա նման [illegible] նախապաշարումներ տեսնելով արհամարհական ժպտով, յետոյ բարկացայտ աչքերով, պիտի դատապարտէ զանոնք և ասէ. «Եւրոպայում այդպիսի յիմար սովորութիւններ չկան»: Բայց Ռուսաց ազգի մէջ, որ նոր ազգ է և բնականապէս չատ երեխայական նախապաշարումներ ունի, չատ աւելի վատերը կան. նա այդ բաներ իմանալ չուզէ, որովհետեւ իրենք Ռուսք չեն ամաչում ունենալէն և իրենց ազգութեամբ պարծենում են: Զարմանալի հակադիր յատկութիւն կայ Ռուսաց և Հայոց մէջ: Ռուս գիւղացին կամ Ռուսն առհասարակ օտարազգու մը խօսակցութենէն ոչինչ չհասկնալով՝ դարձեալ կը չարունակէ Ռուսերէն խօսիլ: Բայց Հայն այդպէս չէ. նա երբ դիմացինի Հայ չլինելը դէմքէն գուշակէ, Հայերէնը կը թողու: Աւելի կ'ասեմ. Ռուսերէն չիմացող Հայը Ռուսի մը հետ խօսակցելու ժամանակ չիմացած բառերը ոչ Հայերէն, այլ Թուրքերէն կ'ասէ. երբ թէ հասկնալի լինելու համար, որ անկարելի է, այլ իւր լեզուն արհամարհելով: Եթէ Հայն ինքզինք փոքր ինչ յարգէր, այն ժամանակ օտարն էլ զնա կը յարգէր: Ահա Թուրքերը Ռուսաստան գալով ոչ միայն Ռուսերէն են սովորում ու խօսում, այլ և իրենց սովորութիւնը փոխում: Բայց Հայը, դժբախտաբար, ոչ միայն Եւրոպայում, այլ և իւր իսկ հայրենիքում ոտնակոխ է անում իւր ազգային սովորութիւններն ու լեզուն և օտարինը ընդունում: Եթէ նա ինքզինք յարգէր, այն ժամանակ բոլորովին հակառակը կը պատահէր, այսինքն այլազգիք նորա լեզուն կը խօսէին և նորա սովորութեանց կը հետեւէին գէթ իւր իւր հայրենի երկրին մէջ:

* *

Խօսքս կը վերջացնեմ դարձեալ կրկնելով թէ Հայ ազգի փրկութիւնը գիւղական արուեստանոց դըպրոցն է: Բայց գիւղական արուեստանոց դպրոց ասելով ես չեմ ուզում պնդել թէ ամեն գիւղացի տնտեսական և արուեստագիտական դպրոցում պէտք է անպատճառ անցընել բոլոր արուեստներ. ո՛չ. այլ ամեն գիւղական դպրոց իւր նպատակը՝ նախ և առաջ նիւթականը զարգացնելու գործադրելի միջոցներ հնարելը պիտի անէ, և յետոյ, իբրեւ հանգիստ, իբրեւ չուայտութիւն, գրագիտութիւնը. Նախ գործնական և ապա տեսական գիտութիւն. գործնականին մէջ առաջին տեղ պիտի բռնեն նկարչութիւն ու գծագրութիւն որ, ինչպէս գիւղին է հասկնալ, գրագիտութենէ հազար անգամ աւելի է հարկաւոր գիւղացւոց. ափսո՜ս որ մի քանի գայթակղեցուցիչ ու մոլորցընող թշուառներու չնորհիւ Հայ ազգն թշնամաբար վարուեցաւ Գ. Այվազովսքու ուսումնարանին վերաբերմամբ և նորա ծրագրէն, նորա նկարչութեան ու գծագրութեան տուած ուշադրութենէն չօգտուեց: Նկարչութիւն և գծագրութիւն միայն իմացող ժողովուրդը, մանաւանդ արուեստաւորք, արագ զարգացման և անվախճան կատարելագործման կատարելագոյն ճանապարհում կլինին համարուել, մինչդեռ գրագիտութիւն այդ ճանապարհին հասցնելու գրեթէ անկարող է: Գրագէտ ոսկերիչը չի կարող այնպիսի յառաջդիմական քայլեր անել, որպէս անգրագէտ, բայց գծագրութիւն ու նկարչութիւն քաջ իմացող: Մէկը կոչտ իրեղէն կը պատրաստէ. իսկ միւսը նուրբ ու գեղեցիկ, նորանոր չքեղատեսիլ ձեւերով կատարելագործած իրեղէններ, որ միշտ աւելի հաճելի է մարդոց: Արուեստները կատարելագործողք արուեստաւորքը ու վարպետք չեն մշտապէս, այլ չատ անգամ և գործածողք: Գիւղացին իւր գութանի, արօրի կամ գերանդու այս կամ այն մասը անյարմար տեսնելով յարմարագոյն ձեւ կրնայ հնարել և գծագրելով ու նկարելով նոյն ձեւով չինել տալ դարբնին: Հարկաւ այդ գիւղացին աւելի յօժարութեամբ իւր պատուէրը գծագրութիւն իմացող վարպետին կուտայ քան թէ գծագրութիւն չիմացողին: Ուրիշ գիւղացի կամ դարբին կատարելագործած գործին տեսնելով պակասութիւն կրնայ նշմարել և նոր գծագրութեամբ այդ պակասութիւնը հեռացնել.— ահա անվախճան կատարելագործում որ երբեք չիփոխարինուիր գրագիտութեամբ:

Գործնական և տեսական պարապմունքը, գիւղական դպրոցներում, մի միայն Հայերէն լեզուով և անպատճառ տեղական բարբառներով պէտք է աւանդուին և ոչ չինծու և գրական լեզուով: Օտար լեզու աւելորդ ու վնասակար է Հայ գիւղացու պարապմանց:

Արուեստանոց դպրոցներն պիտի յարմարուին գիւղի կեանքին. այսինքն մէկ դպրոցում հազարաւոր արուեստներ չպիտի սովրեցուին անխտիր. այլ այնպիսիք որ գործածելի են նոյն գիւղում կամ գաւառում: Ռուսաց արուեստանոց դպրոցներում ենթադրած է ամեն արուեստ սովրեցնել. իմ համոզմամբ սա ժամավաճառութիւն է և վնասակար: Հայ դպրոցը թող գիւղացուն սովրեցնէ մի քանի արուեստներ, բայց միշտ այնպիսիք որ անմիջապէս գործադրելի են նոյն գիւղում կամ չրջակայքում: Ի՞նչ օգուտ խաչնարածութեամբ և կաթնատնտեսութեամբ, գիւղը, ապրող գիւղացուն դարբնութիւն և հիւսնութիւն իմանալէն, երբ նորա գիւղը և չրջակայքը ոչ հանք ունի և ոչ անտառ: Նմանապէս ի՞նչ օգուտ կաթնատնտեսութիւն, մեղուապահութիւն կամ այգեպանութիւն այն գիւղացւոց որք հանքեր մշակելով են պարապած և երկաթ ու պղինձ են ստանում: Աւելի լաւ չէ՞ որ դոքա իրենց երկաթն ու պղինձը արդիւնաւորելու զբաղին, երկաթէ գործիք, պղնձէ կաթսաներ և այլն պատրաստեն:

Շատ իմանալը լաւ բան է. բայց գիւղացուն համար օգտակարագոյն է քիչ իմանալ, բայց գործադրելին իմանալ հիմնաւորապէս:

Թող չկարծեն թէ այդ դպրոցներ ընդհանուր գիտութեանց հասնելու ճանապարհը կը փակեն,— ո՛չ երբեք. այդ ճանապարհն աւելի ապահովապէս կը բացուի, թէեւ ոչ անհատներու, այլ բազմութեան առջեւ, զի նիւթական ընդհանուր զարգացումը մտաւոր բարոյական ընդհանուր զարգացման կը հասցնէ:

Բոլոր ասածներուս վրայ թերեւս օգտակար է աւելցնել և այս թէ պէտք է ընկերութեամբ աշխատելու, ընկերութեամբ վաճառելու օրինակ մը տալ գիւղացւոց, որպէս զի նոքա իրենց գիւղական բերքերը, կամ և արուեստանոց դպրոցում մշակած նիւթերը իրենց ընտրեալ գիւղացի գործակատարի ձեռամբ վաճառեն ուղղակի գործածողաց:

(Մնացեալը յետոյ.)

ԶԵՆՈՅՑ

Առ Ն. Փ. (Նիւ-Եորք, Պրուքլին.)
Ձեր հասցէն կորսուած է.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԵՒ ՀԱՅՔ
Հեղինակ
Պ. Յ. Ա. ԿԱԴԻԼԲԻԱՍ

Սոյն Ֆրանսերէն գրքոյկն այժմ Արամեան գրատունը կը վաճառի ի գին 7 ղրուշի:

ԽՄԲԱԳԻՐ-ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

ՏՈՔԹՈՐ ՍԻՄՕՆՈՑ

Վաթորի Մէզար-Պուրնու գիւղին իւր բնակութիւնն այս անգամ Բէրա Աղա ճամին Սագըզ աղաճի փողոցին մէջ աղբիւրին դէմը 7 թիւ տունը փոխադրած ըլլալով, չորեքշաբթիէն զատ ամէն օր հոն կը գտնուի, եւ ուրբաթ օրերը ձրի կը դարմանէ իրեն դիմող աղքատ հիւանդները։

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

Դ. Փ. Զօրուբեան Դրամատեղանը իւր բազմաթիւ գնորդներէ քաջալերուած յաջողած է Համպուրկի եւ Պրիւնսվիքի [illegible] վիճակահանութեանց ներկայացուցիչ կարգուելու պատիւն ունենալ, վասն որոյ կը փութայ Մայր տոմսակները իւր Մեծարգոյ գնորդաց եւ բարեկամաց տրամադրութեան դնելու իրենց իսկական գներովը։ Աւելորդ է յիշել այս վիճակահանութեանց կատարեալ կանոնաւորութեամբ գործադրուիլը, այս մասին բաւական գիտակցութիւն ու անկեղծ համոզում ներշնչուած են մեր Ազգայնոց ու անցեալ շրջաններուն մէջ տեսած են մեր Դրամատեղանէն ծախուած ու շահուած թիւերը լրագրաց միջոցաւ (որոնց կարեւոր գումար մը յատկացուցուած է մի միայն իւր յաճախորդները ըստ օրինի ժամանակին իրենց տոմսերը ու շահած գումարնին ստանալու համար)։

Այս առթիւ մեր բազմաթիւ գնորդաց եւ բարեկամաց ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք որ անթերի վստահութեամբ ստորագրելոյս դիմեն ու փութան առանց ուշացնելու ձեռք ձգել իրենց բաղդը մեր ձեռքովը հետեւեալ գներով ի վաճառ հանուած վիճակահանութեանց առաջին կարգի Մայր տոմսակներու միջոցաւ։

Համպուրկի 283րդ վիճակահանութեան առաջին կարգի ամբողջ Մայր

տոմսակը	Ղրշ.	100
կէսը	»	50
Քառորդը	»	25
Ութերորդը	»	12 1/2

Պրիւնսվիքի 94րդ վիճակահանութեան առաջին կարգի ամբողջ Մայր

տոմսակը	Ղրշ.	128
կէսը	»	64
Քառորդը	»	32
Ութերորդը	»	16

Սաքսոնի 103րդ վիճակահանութեան առաջին կարգի ամբողջ Մայր

տոմսակը	Ղրշ.	250
կէսը	»	125
Հինգերորդը	»	50
Տասներորդը	»	25

Պատրաստ եմք նաեւ մեր գաւառացի գնորդաց յանձնարարութիւններն եւս կատարելու փութով, բաւ է թէ տոմսակներու տեսակներն եւ քանակութիւնը մեզ հաղորդուի եւ փոխարժէքն յղուի։

Կատարուած վիճակահանութեանց շահուած վիճակներուն պաշտօնական ցանկերը միշտ պատրաստ կը գտնուին մեր քով ի տրամադրութիւն մեր գնորդաց եւ շահուած վիճակներն անմիջապէս կը վճարուին։

Ղալաթիոյ Գօմիսիօն խանին դիմացը թիւ 9
Սեղանաւոր
Դ. Փ. ԶՕՐՈՒԲԵԱՆ

ՔԻՒՆԱՐՏ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Որ [illegible] կը բանի Լիվերպուլ և Միջերկրական ծովու մէջ.

Անուանք	Թօնօյ	Անուանք	Թօնօյ
Օրանիա	7,000	Մալթա	3,000
Ատլաս	3,000	Մարոքքօ	2,500
Ալեփփօ	3,000	[illegible]	2,500
Պաւոնիա	4,600	Բոթնիա	5,000
Պարթիա	3,800	[illegible]	3.200
Պալմիրա	2,500	[illegible]	3,000
[illegible]	1,200	Սերվիա	7,800
Սէֆալոնիա	5,000	Սկիւթիա	4,600
Քաթալոնիա	4,700	Սարագոսսա	3,000
[illegible]	2,000	Սամարիա	3,000
Տէմերարա	2,500	Սիտոն	3,000
Կալլիա	4,000	Թարիֆա	3,000
Քէտար	2,500	[illegible]	2,500
Մարաթոն	3,000		

Մարաթոն շոգենաւը, (նաւապետ Նուլֆէնդըն) Լիվրբուլէն եկաւ զանազան վաճառքով, եւ ի մօտոյ պիտի մեկնի Լիվրբուլ վերադառնալու համար։

Ստորագրեալս արտօնութիւն ունի ճանբորդ եւ վաճառք ընդունիլ Նիւ Եորքի եւ Պոստընի, ինչպէս նաեւ Միացեալ-Նահանգաց ուրիշ կողմերուն համար՝ օրինաւոր սակագներով։

Դիմել առ
ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈԼԻ, Գործակատար. թիւ 1 Քիւչիւք Հալիլ փաշա խան Ղալաթիա։
Տնօրէնք ընկերութեան
ՊԸՐՆՍ ԵՒ ՄԱՔԻՎԸՐ
1, Ռըմֆորտ Սթ. Լիվրբուլ։

ՄՈՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Լիվերպուլ և Միջերկրական ծովու բանող շոգենաւք

Անուանք	Թօնօյ	Անուանք	Թօնօյ
Քանոբուս	4,200	Ոզիրիս	3,000
Ֆարօս	4,000	Նէֆթիս	3,000
Օսմանլի	4,000	[illegible]	3,000
Սեսոստրիս	3,250	Իզիս	2,600
Թեպէ	3,250	[illegible]	1,700
[illegible]	3,250	Լոթօս	800
[illegible]	3,250	Օրօնտէ	800
Մարէօտիս	3,250	[illegible]	750

[illegible] շոգենաւը (նաւապետ [illegible]) նաւահանգիստս պիտի հասնի դէպ ի վերջ ներկայ ամսոյս։

Վերոյիշեալ շոգենաւք չքնաղապէս յարդարուած են ճանբորդներու համար։ Դիմել առ Ֆ. Թ. ՌԻՒԹՈՒԼ եւ Ընկ. Գործակատար Մէյտանճըգ սօգագ, Պոլիս կամ առ Պ. ՆԷՎԻՅԼ Ե. ՄԱԼԹԱՍ թիւ 1 եւ 3, Նարլեան խան, Վոյվոտա փողոց, Ղալաթա. Տնօրէնութիւն, Լիվրբուլ, ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ եւ Ընկ. 31, Ճէյմս Սդրիդ, Լիվրբուլ.

Գործակալութիւնք

Աղեքսանդրիա	Ռ. Ճ. Մոս եւ Ընկ.
Պէյրութ	Յ. Բալթթարաքի
Կ. Պոլիս	Յ. Վ. Ռուիթոլ եւ Ընկ.
Դարդանէլ	Ֆրանք Գալվէրթ
Ծիպրալթար	Սմիթ, Իմոս եւ Ընկ.
Մալթա	Սմիթ եւ Ընկ.
Իսքէնտէրուն	Լէվի, Ֆրանք եւ Ընկ.
Զմիւռնիա	Պ. Ք. Ռուիթալ եւ Ընկ.
Շիրա	Ն. Ք. Բէգրոփուլոյ

ՖՐԷՏ, ԼԷՅԼԱՆՏ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Որ կանոնաւորապէս կը բանի Լիվերպուլ և Արեւելեան ծով.

Անուանք	Թօնօյ	Անուանք	Թօնօյ
Ալժերիան	2,500	Ֆլեմիան	3,700
Ալզասեան	2,500	Ֆլորենթեան	3,700
Անտալուզեան	2,500	[illegible]	3,700
Արմենեան	2,500	Իպերեան	5,500
Արաբեան	3,700	Իլլիրեան	5,500
Պոհեմեան	6,000	Իստրեան	5,500
Պավարեան	6,000	Լեսբեան	2,200
Քասթիլեան	800	Լէվանթեան	2,500
Սիպերեան	2,000	[illegible]	800
Տարոյ	700	Օֆիրօ	700
Եֆեսեան	3,700	Պերսեան	3,800
Ֆոքեան	3,700	Վալենսեան	6,800
Ֆինիկեան	3,700	Վենետիկեան	6,800

Շաբաթական շոգենաւներու նոր գիծ մը հաստատեցաւ Լիվրբուլի եւ Պոստընի միջեւ, եւ ստորագրեալս հեղուկէ զատ ուրիշ վաճառք կ'ընդունի օրինաւոր սակագներով։

Ուղեւորներու համար ամեն դիւրութիւն կ'ընծայուի։

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՖՈՆՏԷՆ
Գործակալ
թիւ 34, 35, 36, Եէնի Միւլքէթ խան, Ղալաթիա
Նաւատէարք, Պարոնայք Ֆրէտ, Լէյլանտ եւ ընկ. Լիվրբուլ

Գործակալութիւնք

Կ. Պոլիս, Էտուարտ Լաֆոնդէն.
Ծիպրալդար, Պ. Պ. Քարվըր Եղբարք.
Աղեքսանդրիա, Կ. Լ. Վահման եւ ընկ.
Մալդա, Ա. Քամիլերի.
Շիրա, Ա. Մ. Մավրօկօրտադօ.
Զմիւռնիա, Պ. Ռուիդօլ եւ ընկ.

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

ՄՐՑԱՆԱԿ
Ծաղկաքաղ Առակք յայլ և այլ Հեղինակաց
Տպագրեալ ի Վենետիկ
ի վանս Ս. Ղազարու

Ծանօթ. — Զուարճախօս եւ իմաստալից առակներ կը բովանդակէ հատորիկս, յորոց բազմագոյնք պատկերազարդ։ Գլխաւոր մասը՝ Լաֆոնթէնի ընտրելագոյն առակքն են՝ ընտանի, ներդաշնակ եւ սահուն աշխարհաբար յեղուս թարգմանեալ 'ի բարեյիշատակ Հիւրմիւզ Գէորգ Արքեպիսկոպոսէ։ Իսկ միացածներն են Քրիլովի, կամ հին եւ նոր առակախօսաց զբօսեցուցիչ պատմութիւններու ազատ թարգմանութիւնք։ — Այսոնց մէկ մասը ծանօթ են ընթերցասիրաց Բազմավէպին միջոցաւ։

Կը վաճառի թղթակազմ ի Սեղբոս խան եւ ամեն ազգային գրավաճառաց քով։
Գինն է ֆրանգ 1. 25 4—3

ԱՅԵՐԻ ՎԻԿՕՐԸ եզական դարման է հերաց ամեն տեսակ դժուարութեանց եւ սոյն պատակին համար ծախուած ու միշտ բաղդաւորութիւններէ առաւել գոհ կընէ գործածողները։ Մանաւանդ իգական սեռի գործածութեանը համար անհրաժեշտ է այս, քանզի կառատացնէ ու մետաքսանման փայլուն եւ կակուղ կընէ գլխու կարծըր մազը։ Որեւէ պատճառաւ գունաթափ եղածը անվրէպ իր նախկին գոյնին կը վերադարձնէ. անշնէ եթէ արմատը փճացած չէ (քանզի բնութեան մէջ ոչինչ կահաստատ մազը կը վերահաստատէ, թափածին տեղ նոր մազ կը բու[illegible]րող է մազ բուսցնել երբ արմատը փտած է), գլխուն ճերմակ թեփը շուտով կանհետացնէ։ Միով բանիւ բնական ու փայլուն մազի առատութեամբ գլխոյն զարդարուելովը գործածողը խիստ վայելչագեղ կերպարանք մը կստանայ։ Մայրաքաղաքիս մէջ եւ այլ տեղեր բազմաթիւ գործածողք այսպէս կը վկայեն։ Անուշահոտ ջուր մ'է, շիշը կանանչ թուղթի մէջ ամփոփեալ է. դեղավաճառք եւ այլ շատեր կը ծախեն։ Այէրի Վիկօրը հարցնել պէտք է։ Գլխաւոր տեղին է Մ'ինասեանի Ամերիկեան վաճառատունը ի Ղալաթիա կոստանդնուպօլսոյ։

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

ԴԵՂԱՐԱՆ

Պ. եւ Հ. ՔԻՒՉԻՒՔԵԱՆ ԵՂԲԱՐՑ

Երկար ժամանակէ ի վեր՝ դեղավաճառութեան եւ դեղագործութեան զբաղելով հասարակութիւնը գոհացնելու համար մեր ձեռքէն եկած ջանքը խնայած չըլլալնիս յայտնի է մեր պատուարժան յաճախորդաց եւ բոլոր հասարակութեան։ Այս անգամ ալ, մեր յարգոյ յաճախորդաց դիւրութիւն մ'ըլլալու համար դեղարան մը բանալու փափաքելով, շատ տարիներէ ի վեր ամենուն ծանօթ Պոլսոյ Եէնի-Ճամի փողոցի 26 թիւ մթերանոցէն զատ՝ նոյնպէս Կ. Պոլիս կամուրջին դիմացը 77 թիւ «Պ. եւ Հ. Քիւչիւքեան եղբարք» անուամբ դեղարան եւ մթերանոց (տէբօզիթօ) մըն ալ բացած եմք, ուր Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Գերմանիոյ քիմիական բաղադրութիւններն ու զանազան դեղերը, մեծ խնամով շինուած, եւ ամենէն ընտիր տեսակները կը գտնուին եւ աժան գնով կը ծախուին։ Այսոնցմէ զատ, ամեն տեսակ գործածուած զանազան տեսակ գինի, ազնիւ ձկան իւղ, քինէպ եւ ուրիշ ըմպելիք միշտ կը գտնուին, ինչպէս նաեւ ամեն տեսակ գործիքներ։ Եկած դեղագիրք իսկոյն թարմ դեղերով, աժան գնով եւ մեծ խնամով կը պատրաստուին։ Այսոնցմէ զատ դեղարանին վերնայարկը բժշկաց համար յատուկ տեղ որոշուած ըլլալով, հիւանդութեան մը համար բժշկի հետ խորհրդակցիլ ուզող անձինք, մեր դեղարանը գալով, ամեն կերպով օգուտ կը տեսնեն։

Դարձեալ հռչակաւոր բժիշկ Մեծ. Տօքթ. Արապեանն ալ որ իւր ճարտարութեամբը շատ տարիներէ ի վեր ամենուն ծանօթ եղած է, ամեն կիրակի օր ժամը 4էն մինչեւ 8 իրեն ներկայացող հիւանդները պիտի բարեհաճի ձրի նայելու. դարձեալ միւս օրերն ալ առաւօտեան ժամը 3էն մինչեւ 8 մեր դեղարանը գտնուիլը յարգոյ հասարակութեան իմաց կուտանք։

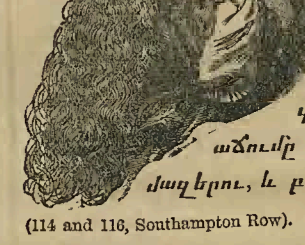

Աշխարհքի զարմանալիքը։
Համաշխարհային Մազի Նորոգիչը.

ՏԻԿԻՆ Ս. Ա. ԱԼԼԷՆԻ

Իրաւցունէ ինքն իսկ գերածայր կատարելութիւն, որով ամեն անգամ որ ուզուի կրնայ մազերը իրենց առջի գեղեցկութեանը դարձուիլ, ու իրենց թարմ գոյնին ու փայլին վերածուիլ։ Կընորոգէ մազերուն կենդանութիւնը, ոյժը եւ աճումը ու։ Յուսով մեկէն կ'ընէ թեփը։ Ընտիր Նորոգիչ մազերու, եւ բուրում մըռնի զմայլելի եւ առատ։ Գլխաւոր մթերանոցը Լոնտոն է (114 and 116, Southampton Row). Նոյնպէս Բարիզ ու Նիւ Եօրք։ Կըվաճառուի ամեն սափրիչներու, անոյշ իւղագործներու եւ անգղիացի դեղագործներու քով։

ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՇՈՂԿՈՒՆՔ
ԳԵՂԵՑԿԱՑՈՒՑԱՆԵԼՈՒ ՄԱՐՄՆՈՅ ԳՈՅՆԸ
ՄԻՇՏ ԾԱՂԿԱՓԹԻԹ, ՄԻՇՏ ԹԱՐՄ։

Միակ փորձ մը բաւ է համոզել ամեն Տիկին որ այս ծաղկէնները կը գերազանցեն ուրիշ որ և է ջուր երեսի փոշի։ Քանի մը վայրկեանի մէջ երեսի, վզի, թեւերու և ձեռքերու քնքուշ փափկութիւն և մարմարիոնի ճերմկութիւն, հանդերձ լեւակի և վարդի անոյշ գունովն ու հոտով։ Մեկցի կ'ընէ թեփը, երեսի ցանը արեւայրուք, և ամեն բրտութիւն և բիծ։ Գլխաւոր մթերանոցը Լոնտոն է (114 and 116, Southampton Row). Նոյնպէս Բարիզ ու Նիւ Եօրք։ Կըվաճառուի սափրիչներու, անոյշ իւղագործներու և անգղիացի դեղագործներու քով։

ԿԵԱՆՔ, ԱՃՈՒՄՆ և ԳԵՂ ՄԱԶԵՐՈՒ։
ՄԷԼՐՈԶ
ՄԱԶԵՐՈՒ ՄԵԿ ՀԱՏԻԿ ՆՈՐՈԳԻՉ.

Իր մէջը կը բովանդակէ ամեն յատկութիւն որով առատ մազ մը, որ "Բնութեան գեղեցիկ Պսակն" է, կրնայ պահպանուիլ ու նորոգուիլ։ Մէլրոզը ներկ չէ։ Մէլրոզ գործածէ, երբ որ մազերու գոյնը ճերմակ ըլլայ կամ ճերմկի։ Մէլրոզ գործածէ, երբ որ մազերդ սկսին թափիլ, և կամ երբ որ թեփոտին։ Կըվաճառուի երկու չափ շիշով, ամեն դեղագործներու քով և անոյշ իւղագործներու։ Գլխաւոր մթերանոցը Լոնտոն է (114, Southampton Row). Նոյնպէս Բարիզ ու Նիւ Եօրք։

☞ Տիկին Ս. Ա. Ալլէնի "Համաշխարհային Մազի Նորոգիչը" "Հարսանեկան Շողկունքը" և "Մէլրոզ՝ Մազերու Նորոգիչը" կը վաճառուին։

Կ. Պոլիս Ս. Քանլիւք եղբարց քով, Ֆարմասի Պրիթանիք Բերա Մեծ փողոց և Էտմոնտ Բարիւէնայի քով, Անգլիական մթերանոց, Եւրոպէ Գալըրըմ Ղալաթիա։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՓՈՐՍԱ

Ղալաթիա 11 Նոյ.

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ
(Օսմ. ոսկին 100 ղրուշի հաշուով)

Լոնտրա 3 ամիս, ղրշ 109 5/8 առ Անգլ. լիր
Փարիզ 3 » Ֆր. 23, 02 1/2 առ Օսմ. լիր

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Օսմ. փոխառ. գոցուելոց	12, 26
բացուելոց	12, 25
կէս սրիէ	12, 25
Եգիպտ. միաց. բաց. ոսկի	74, 30 Անգլ. լիր
Սուքքիւք ճէնէրալ 6 0/0	5,15
» Օթօման	4,
Կ. Պոլսոյ Պանքան	9,
Քրէտի ճէնէրալ 6 0/0 Օսմ. լիր	6,
Փոխ. 1865 (Մուքթոն) 6 0/0 Ֆր.	—
» 1865 » 6 0/0	74,
» 1869 (Քէնար) 6 0/0	65,
» 1872 (Գոն տիւ Թրէզոր)	23 75
» 1873 (Քէնար) 6 0/0	58 30
Ռումէլիի երկաթուղի	52,50
Լաւրիոն գ. կտ.	191,
Թրամուէյ (գ. կ.) Օսմ. լիր	330
Թիւթիւնի ռէժի	1030
[illegible]	—
[illegible]	30

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ
(Օսմ. ոսկին 100 ղրշէն)

	Ղրշ.
Անգղիական ոսկի	109 37
Ֆրանսական »	87 30
Զօլ	80 8
Իրճիլիք	51 20
[illegible] (ղուրշ)	925
» արծաթ (Նոր)	91
Մէճիտիէի տարբերութիւն	107 39
Էիւզլիք	124 30
Բեշլիք	907 20
Մեճիտիէ	204

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՓՈՐՍԱ

Լոնտրա 21 Նոյեմ.

Անգղ. Գօնս.	101 15/16
Օսմ. »	11 5/8
Փոխ. 1865	14 1/2
» 1869	12 7/8
» 1871	69
» 1872	23
» 1873	11 1/2
» 1877	81 1/4
Պանք Օթօման	19 1/8
Ռուս. փոխ. 75ի	84 1/2
Եգիպտ. միացեալ	67
» արտօնեալ	90 1/4
Տայրա Սանիէ	68
Փոխ. Ռօշքիլտ	91 1/4
Փոխանակագիր Փարիզի վրայ	25.47

Փարիզ 21 Նոյեմ.

Գաղղ. Գօնս. 5 0/0	115 77,50
» » 3 0/0	79 82,50
Օսմ. Գօնս.	11.37,50
Փոխ. 1865	Ֆր.
» 1869	61
» 1873	55
Օսմ. Երկաթուղի	53
Պանք Օթօման գ. կ.	731.25
Քրէտի Լիոնէ գ. կ.	572.50
Ռուս. փոխ. 5 0/0 (1877)	—
» » Արեւելեան	89.50
Իտալ. Գօնս.	89,65
Եգիպտ. միացեալ	338 75
Փոխանակագիր Լոնտ. վրայ	25,23

Վիէննա 21 Նոյեմ.

Փոխ. Լոնտրայի վրայ	119,60
Թուրքիոյ երկաթուղի	— —

ԿԷՍ ՕՐ 7.19

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

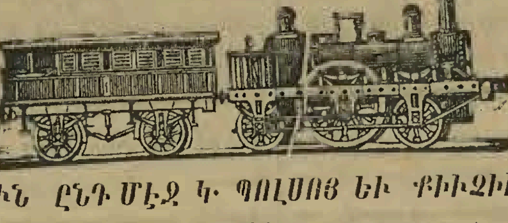

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴ ՄԷՋ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՔԻՒՉԻՒՔ—ՉԷՔՄԷՃԷԻ
Սկսեալ 7 Նոյեմ. (Ն. Տ.) 1882, մինչեւ նոր տնօրէնութիւն

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ՔԻՒՉԻՒՔ—ՉԷՔՄԷՃԷ

ԿԱՅԱՐԱՆՔ	ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՑ																				
	A	4	2	6	8	10	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	38	40
	Առաւօտ											Իրիկուն									
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Կ. Պոլիս .... Երթ	5 41	6 41	7 15	7 44	8 16	8 47	9 13	10 10	10 35	11	12	12 30	1 47	2 18	2 55	3 25	3 55	4 25	4 58	5 29	6 1
Գում-գաբու	5 51	6 52	7 27	7 55	8 27	8 58	9 24	10 21	10 46	11 11	12 11	12 40	1 58	2 29	3 5	3 36	4 6	4 36	5 9	5 40	6 12
Եէնի-գաբու		6 56		7 59			9 28	10 26	10 51	11 15	12 16	12 44	2 2	2 34	3 9	3 41	4 10	4 41	5 14	5 45	6 17
Սամաթիա		7 2		8 5			9 34	10 33	10 58	11 21	12 23	12 50	2 8	2 40	3 15	3 48	4 16	4 48	5 20	5 52	6 24
Եէտի-գուլէ	5 59	7 8	7 41	8 11	8 35	9 8	9 37	10 39	11 2	11 27	12 27	12 54	2 12	2 46	3 19	3 54	4 20	4 54	5 24	5 58	6 30
Մաքրիգիւղ		7 20	8	8 24		9 22		10 53		11 41				2 58		4 8		5 8		6 12	6 42
Այ-Սթէֆանոս			8 14	8 35		9 33		11 4		11 54						4 19		5 19		6 25	
Քիւչիւք-Չէքմէճէ .... ժամանում			8 25							12 3										6 34	

ՔԻՒՉԻՒՔ—ՉԷՔՄԷՃԷԷՆ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԿԱՅԱՐԱՆՔ	ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՑ																				
	B	3	5	7	9	11	13	15	17	19	21	23	25	27	29	31	33	35	37	39	1
	Առաւօտ										Իրիկուն										
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Քիւչիւք-Չէքմէճէ .... Երթ				7 34									1 35								6 38
Այ-Սթէֆանոս				7 45		8 42		9 43		11 27			1 46					4 28		5 30	6 51
Մաքրիգիւղ		6 55	7 26	7 58		8 55		9 56		11 40	1		1 59		3 6			4 41		5 43	7 5
Եէտի-գուլէ	6 6	7 9	7 40	8 12	8 42	9 9	9 43	10 10	11 26	11 54	1 4	1 40	2 13	2 49	3 20	3 52	4 27	4 55	5 31	5 57	7 26
Սամաթիա	6 11	7 14	7 45	8 17	8 46	9 14	9 47		11 31	11 59	1 6	1 45	2 17	2 53	3 24	3 56		4 59		6 2	
Եէնի-գաբու	6 18	7 21	7 51	8 23	8 52	9 20	9 53		11 37	12 5	1 13	1 52	2 23	2 59	3 30	4 2		5 5		6 8	
Գում-գաբու	6 23	7 26	7 56	8 28	8 57	9 25	9 58	10 20	11 42	12 10	1 18	1 57	2 28	3 4	3 35	4 7	4 37	5 10	5 41	6 13	7 40
Կ. Պոլիս .... ժամանում	6 32	7 35	8 5	8 37	9 6	9 34	10 7	10 29	11 51	12 19	1 27	2 6	2 37	3 13	3 44	4 16	4 46	5 19	5 50	6 22	7 53